Ἔτος Γ' 1886 — Ἐν Ἀθήναις, 23 Νοεμβρίου — Ἀριθ. 143

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Ἐν Ἑλλάδι . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Πιτσάκη ἀριθ. 1.
(Παρὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ)

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ
ΜΕΤΑ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τελετὴ τῆς Στέψεως Καίσαρος. — **Ἔργα καὶ ἡμέραι.** — **Νύκτες φθινοπώρου** (Συνέχεια). — Odium theologicum. — **Βιβλιοκρισία.** **Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων.** — **Ἐν ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΙ Ὁ Νυμφικὸς δακτύλιος** (Πολωνικὸν Διήγημα). — **Ἐν ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΙ Ἡ κολιορκία τῆς Φλωρεντίας** (Μυθιστόρημα).

ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΣΤΕΨΕΩΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

Α'.

Τὰ πρὸ τῆς τελετῆς.

Αἱ προσεχῶς τελούμεναι ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου ἑορταί, ἀναλογοῦσαι πως τῇ τελετῇ, ἥτις κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐτελεῖτο ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀναγορευομένου, Ἕλληνος βασιλόπαιδος, Καίσαρος, ἀναμιμνήσκουσιν ἐκείνην. Τῇ προσκλήσει δὲ τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑβδομάδος» λίαν φιλοτίμως καὶ ἀξιεπαίνως ἀφιερωσάσης τὸ φύλλον εἰς πᾶν ὅ,τι ἐθνικὸν καὶ πάτριον, δίδομεν ἐνταῦθα σκιαγραφίαν τῆς τελετῆς ἐκείνης.

Διὰ τοὺς ξένους αἱ τελεταὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς εἶνε ἁπλῶς μνημεῖα τοῦ Μεσαιῶνος, ἔχουσι μόνον ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν καὶ ἐνδιαφέρον· δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ὅμως ἔχουσι τὴν γλυκεῖαν ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος μας· καὶ ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν ἡ ἀνάμνησις αὐτῶν ἐν παρομοιαις τελεταῖς ἡμῶν οὖσα λίαν φυσικὴ ἀποβαίνει εὐάρεστος. Πολλοὶ τῶν Εὐρωπαίων ἐκάκισαν τὰ τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς καὶ τὰς τελετὰς αὐτῆς, πλὴν πᾶσαι αἱ τῆς Εὐρώπης αὐλαὶ τὴν Βυζαντινὴν αὐλὴν ἔσχον ὡς πρότυπον. Εἰσὶ βεβαίως καὶ ἄλλοι λόγοι οἱ κινήσαντες εἰς τοιαύτας Στωϊκὰς σκέψεις τοὺς Ἐπικουρείους τούτους· εἰς δὲ τούτων εἶνε καὶ οἱ *κρεμάμενοι βότρυες* τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς· διότι πᾶσαι ψὲν ἐν γένει αἱ Εὐρωπαικαὶ αὐλαὶ ἐμιμήθησαν τὴν Βυζαντινήν, ἀλλ' οὐδεμία ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸ μεγαλεῖον.

Ἡ κολοσσιαία Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, τὸ ἀπέραντον τοῦτο μεσαιωνικὸν Ἑλληνικὸν κράτος, ἔχον δαψιλέστατους καὶ θεόμαστοὺς πόρους, δισεκατομμύρια ἐσόδα, διενεργοῦν μέγιστον ἐμπόριον, ἀσκοῦν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐν Εὐρώπῃ τὴν Βιομηχανίαν καὶ προμηθεῦον πάσας τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, καλλιεργοῦν τὰς εὐφορωτάτας τῶν γαιῶν, κληρονομήσαν τὸ Ρωμαϊκὸν μεγαλεῖον καὶ παραλαβὸν τὴν ἀσιατικὴν πολυτέλειαν, ἠδυνήθη νὰ ἀναδείξῃ αὐλήν, ἥτις κατέστη τὸ ἰδανικὸν τῆς αὐλῆς, ὑπὸ θεῖον δὲ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἐμπνεόμενον, νὰ δημιουργήσῃ καὶ ἀναπτύξῃ λαμπροτάτας θρησκευτικὰς τελετάς, αἵτινες ὡς τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἔχουσαι καὶ αἱ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὡμοίαζον αὐταῖς κατὰ τὸ πανηγυρικὸν καὶ φχιδρόν, διέφερον δέ, καθόσον διέφερον οἱ χρόνοι καὶ ἡ μία θρησκεία τῆς ἑτέρας.

Ἐπειδὴ ἡ προκειμένη τελετὴ ἐλάμβανε χώραν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον πρὸς κατανόησιν αὐτῆς νὰ χαράξωμεν ὀλίγας γραμμὰς περὶ αὐτῶν καὶ ἰδίως περὶ ἐκείνου τοῦ μέρους αὐτῶν, ἔνθα κυρίως ἀνειλίσσετο.

*

Ἐγγύτατα τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς ἁγίας Σοφίας, ἧς ὁ οὐρανοϋψὴς χρυσαυγὴς θόλος ἐκπέμπει ἀκτῖνας παρηγορίας καὶ ἐλπίδος εἰς τὰ στήθη τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων, καὶ τοῦ ἀντηχοῦντος εἰσέτι ἐκ τοῦ θορύβου καὶ τῆς ταραχῆς, τῶν εὐφημιῶν καὶ τῶν στάσεων τῶν Βυζαντινῶν δήμων Ἱπποδρομίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἠρεμοῦντος καὶ ἐρημοῦντος Ἀτ-Μεϊδάν, ἀνηγείρετο ὑπερηφάνως ὁ ὑψηλὸς περίβολος ὁ περικλείων τὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ μυθώδη παλάτια τῶν Ἑλλήνων βασιλέων τοῦ Μεσαιῶνος. Εὐρεῖα πλατεία ἠνοίγετο μεταξὺ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας καὶ τοῦ Ἱπποδρομίου κοσμουμένη ὑπὸ λαμπροτάτων μεγάρων, ὧν ἐξέχον ἡ περικαλλὴς Γερουσία καὶ τὸ σεμνὸν Πατριαρχεῖον.

Εἰς τὸν μυχὸν τῆς πλατείας ταύτης, ἐπὶ τοῦ ἀνακτορικοῦ περιβόλου, εὑρίσκαι ἔχαινον αἱ θύραι τῶν μεγαλοπρεπῶν προπυλαίων τῆς Χαλκῆς, οὕτω κληθείσης ἐκ τῆς χαλκῆς αὐτῆς στέγης. Ὁ διερχόμενος τὰ προπύλαια ἀπήντα ἀμέσως τοὺς Τρικλίνους τῶν Σχολῶν καὶ τῶν Ἐξκουβιτόρων ἤτοι τὰ ἐνδιαιτήματα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, τάχθέντων ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ θέσει τῶν ἀνακτόρων τῶν φρουρῶν τῶν ἀνάκτων, καὶ περαιτέρω τὸ Κονσιστώριον ἤτοι αἴθουσαν τῶν συνελεύσεων χρησιμεύουσαν ἰδίως εἰς ὑποδοχὰς ἐπισήμων ξένων καὶ ἀπονομὰς τιμητικῶν ἀξιωμάτων. Ἀριστερόθεν δὲ τούτων ἄλλα κεχωρισμένος[1] καὶ μόνον διὰ στοᾶς συγκοινωνῶν καὶ μετ' αὐτῶν ἀνηγείρετο ὁ θαυμάσιος Τρίκλινος τῆς Μαγναύρας, μεγαλοπρεπεστάτη αἴθουσα, ἔχουσα ἔνδον πέριξ μὲν ὑψηλοτάτας καμάρας, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐνδοτάτω μέρους αὐτῆς χρυσότευκτον θρόνον, ἑκατέρωθεν τῶν βαθμίδων τοῦ ὁποίου ἐφύλασσον δύο χρυσοῖ λέοντες καὶ ὑπεράνω τῶν λεόντων, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θρόνου, χρυσᾶ ὄρνεα, τὸν μεγαλοπρεπέστατον Σολομώντειον θρόνον, πρὸ τοῦ ὁποίου ἀνυψοῦτο μέγας χρυσοῦς πλάτανος σκιάζων αὐτὸν διὰ τῶν πολυφύλλων χρυσῶν κλάδων του, ἔνθα ἐκάθηντο παντοειδῆ χρυσᾶ πτηνά. Ἐν ἐπισήμοις δὲ ὑποδοχαῖς Πρέσβεων, ἰδίως Ἀράβων, καθημένου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τοῦ θρόνου τούτου, εἰσερχομένων τῶν πρέσβεων, διὰ κρυφίου μηχανισμοῦ ὁ μὲν θρόνος ἀνυψοῦτο, οἱ δὲ λέοντες ἀνωρθοῦντο καὶ τὴν οὐρὰν πλήττοντες ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν χαίτην τινάσσοντες ἐβρύχωντο δεικνύοντες φοβεροὺς ὀδόντας χαίνοντος στόματος, τὰ ὄρνεα τανύοντα τὰς πτέρυγας καὶ κράζοντα προέτεινον ἁρπακτικὸν ράμφος καὶ γαμψοὺς ὄνυχας, καὶ τὰ πτηνὰ καθήμενα ἢ ἱπτάμενα ἐπὶ τοῦ πλατάνου ᾖδον μελῳδικῶς ἕκαστον κατὰ τὴν ἰδίαν φυσικὴν φωνήν. Μολονότι δὲ οἱ εἰσερχόμενοι ξένοι προειδοποιοῦντο περὶ τούτων, οὐχ ἧττον δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποφύγωσι τοῦ νὰ μὴ δοκιμάσωσιν αἴσθημα φρικιάσεως.

Δεξιόθεν δὲ πάλιν τοῦ Τρικλίνου τῶν Σχολῶν καὶ τοῦ Κονσιστωρίου, ἀλλὰ μεσολαβούσης εὐρείας αὐλῆς, ἀνηγείρετο ὁ τρίκλινος τῶν ιθ' Ἀκκουβίτων, λαμπρὰ αἴθουσα, ἧς ἔνδον ἠνοίγοντο ἑκατέρωθεν, ἐπὶ ὑψηλῶν κιόνων, ἐκ μαρμάρου παντοίων χρωμάτων τινῶν δὲ καὶ ἐξ ἀργύρου, ἐρεδόμεναι καμάραι, εἰς ἑκάστην τῶν ὁποίων ἵστατο καὶ μία λίαν μεγάλη τράπεζα. Εἶχε δὲ ἡ αἴθουσα αὕτη, ἐν ᾗ παρετίθεντο ὑπὸ τῶν βασιλέων λαμπρότατα γεύματα εἰς λαϊκοὺς καὶ κληρικούς, ἰδιώτας καὶ ἐν τέλει, πλουσίους καὶ πένητας, προθάλαμον ἐν ᾧ ἀπέκειντο ἐν πλουσίαις σκευοθήκαις τὰ πολυτελῆ σκεύη τὰ διὰ τὰ γεύματα ταῦτα, καὶ μετ' αὐτὴν τὴν προειρημένην αὐλήν, ἔνθα ἐτελεῖτο καὶ ἡ ἀπασχολοῦσα ἡμᾶς ἀναγόρευσις, ἐπὶ τοῦ Τριβουναλίου αὐτῆς ἤτοι βήματος ἢ μᾶλλον εἴδους ἐξέδρας. Περαιτέρω δέ, πρὸς δεξιὰν τοῦ Τρικλίνου τῶν ιθ' Ἀκκουβίτων, συνεχόμενος μετ' αὐτοῦ, ἔκειτο ὁ Τρίκλινος τοῦ Αὐγουστέως.

Ταῦτα πάντα ἔκειντο ἐπὶ σειρᾶς ἐχούσης διεύθυνσιν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον. Ἐπ' ἄλλης δὲ σειρᾶς ἐχούσης διεύθυνσιν ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, πρὸς τὸ Ἱπποδρόμιον, καὶ διασταυρουμένης τῇ εἰρημένῃ ἔκειντο ὁ κομψὸς κοιτὼν τῆς Δαφνῆς, τὸ ἐν εἴδει Περιπτέρου, θέλγον διὰ

[1] Διότι τὰ ἀνάκτορα ταῦτα δὲν συνέκειντο ἐξ ἑνὸς μόνον οἰκοδομήματος, ὡς τὰ σημερινὰ ἑλληνικὰ ἀνάκτορα ἢ τὰ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ἐκ διαφόρων τμημάτων, συγκοινωνούντων πρὸς ἄλληλα διὰ τῶν καλουμένων διαβατικῶν ἤτοι διαδρόμων ἐν εἴδει στοῶν. Ἦσαν δὲ τριώροφα, δίωροφα καὶ κατὰ μέγα μέρος μονώροφα.

τοῦ σχήματός του, ὀκτάγωνον Κουβούκλειον, ὁ εἰρημένος τρίκλινος τοῦ Αὐγουστέως μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ χρυσοπεύκτων θρόνων, ἀργυρῶν θυρῶν, χρυσοφάντων κορτινῶν καὶ τοῦ εὐρέος προθαλάμου του, Χρυσῆ χεὶρ καλουμένου, κεχωρισμένα καὶ τὰ τρία ταῦτα ἀλλήλων. Περαιτέρω ἠγείρετο ἡ ἡμικύκλιόν σχῆμα ἔχουσα αἴθουσα τοῦ Τρικόγχου μετὰ τῆς ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς του ἐκτεινομένης, ἐπίσης ἡμικυκλίου σχήματος, στοᾶς του, ὡς καὶ τῆς πρὸ τῆς στοᾶς, πρὸς δυσμάς, ἐν ὑπαίθρῳ βεβαίως, μυστικῆς Φιάλης ἤτοι ἀναβρυτηρίου, ἔνθα ὑπῆρχον ἐδώλια ἀμφιθεατροειδῶς ἀνυψούμενα καὶ θρόνος, ἔνθα καθήμενος ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ, ἐθεᾶτο τοὺς περὶ τῆς Φιάλης ἐν ἡμέραις ἑορτῶν χορεύοντας ἅμα καὶ ᾄδοντας, παιανιζούσης καὶ τῆς μουσικῆς τῶν τότε χρόνων, τοὺς Βενέτους καὶ τοὺς Πρασίνους, τοὺς Αὐλικοὺς καὶ τοὺς Μεγιστᾶνας. Δύο περὶ τὴν Φιάλην χαλκοῖ λέοντες ἐκχέοντες ἐκ χαίνοντος στόματος ζείμαρρον κρυσταλλινον ὕδατος, αὐτὴ ἡ Φιάλη πληρουμένη κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν χορῶν πιστακίων, ἀμυγδάλων καὶ κουκουναρίων, οἱ περὶς τῆς Φιάλης παράδεισοι καὶ ὁ μετὰ λαμπάδων χορὸς τῆς Φακλαραίας, καθίστων τὰς ἐδῶ διασκεδάσεις θελκτικωτάτας καὶ διὰ τοῦτο συχνακις ἐζήτουν αὐτὰς παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος οἱ Βένετοι καὶ οἱ Πράσινοι.

Μετὰ τοῦ Τρικόγχου συνείχετο πρὸς ἀνατολὰς ὁ Λαυσιακὸς τρίκλινος καὶ τέλος ἤρχετο ἡ μεγαλοπρεπεστάτη καὶ πολυτελεστάτη αἴθουσα τοῦ χρυσοτρικλίνου μετὰ τοῦ πρὸ αὐτῆς Πόρτικος ἤτοι προθάλαμου, ὅστις ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ὡρολογίου ἐκαλεῖτο Ὡρολόγιον, μὲ τὰς διαθεούσας γύρωθεν αὐτῆς ὀκτὼ καμάρας, ὑπὸ λαμπρῶν κιόνων ὑποβασταζομένας, τὸν ἐκ δεκαέξ θυρίδων τροῦλον καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ κρεμάμενα πολυκάνδηλα, μετὰ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης χρυσοῦ τρικλίνου ἤτοι χρυσῆς τραπέζης, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάσθη χρυσοτρίκλινος, τῶν ἀργυρῶν θυρῶν καὶ χρυσῶν κορτινῶν μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς κόγχης χρυσῶν θρόνων καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς κόγχης εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ θρόνου καθημένου, μὲ τὸ θαυμάσιον, πολυδαίδαλον χρυσότευκτον Πενταπύργιον, μέγιστον οἱονεὶ ἐπίπλον, ἐφ' οὗ ἔκειτο τράπεζα καὶ κλίνη τῶν βασιλέων, μὲ τοὺς καταστολίστους τοίχους καὶ τὴν ὀροφὴν [redacted] τοιχογραφιῶν, μετὰ τῶν συνεχομένων τῇ αἰθούσῃ δύο κοιτώνων, εἰς ὧν τὸν ἕνα ἐκοιμᾶτο ὁ βασιλεύς, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἡ βασίλισσα καὶ τοῦ πλησίον τῆς αἰθούσης, τὴν θάλασσαν καὶ τὴν μικρὰν Ἀσίαν σκοπεύοντος, ὑψηλοῦ Φάρου.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ταῦτα εἶνε μόνον μέρος τῶν ἀπεράντων ἐκείνων ἀνακτόρων, τὸ χρησιμεῦον πρὸς κατανόησιν τῆς τελετῆς μας, χάριν δὲ ἁπλῆς περιεργείας σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὸν τρίκλινον τοῦ Ἔρωτος, τοῦ Ἀετοῦ, τῆς Πορφύρας, τὸν Ἰουστινιάνειον, τὸ Τζυγκανιστήριον (σφαιριστήριον), τὸν κῆπον, τὸ πλησίον λαμπρότατον ἀνάκτορον τοῦ Βουκολέοντος, καὶ ὅτι εἶχον λουτρὰ καὶ στέρνας καὶ περὶ τοὺς 30 ναούς, ναΐδια καὶ εὐκτήρια.

Κατ' ἐπικρατῆσαν ἔθιμον σύμπας ὁ στρατὸς καὶ οἱ ἐν γένει ἀποτελοῦντες τὴν Σύγκλητον καὶ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῇ χρυσῇ βίβλῳ τῶν Εὐγενῶν (ἐν τοῖς βασιλικοῖς κώδιξιν) ἤτοι οἱ ἔχοντες τὸν κενὸν τίτλον, τὸ ψιλὸν τιμητικὸν ἀξίωμα τοῦ Μαγίστρου, Ἀνθυπάτου, Πατρικίου, Πρωτοσπαθαρίου, Σπαθαροκανδιδάτου, Σπαθαρίου, Στράτωρος, Κανδιδάτου καὶ Μανδάτορος καὶ οἱ κυρίως Συγκλητικοὶ ἤτοι οἱ ἔχοντες τὸ ψιλὸν τιμητικὸν ἀξίωμα τοῦ Δισυπάτου, Ὑπάτου, Βεστήτορος, Σιλεντιαρίου καὶ Στρατηλάτου, εἴτε ἔχοντες καὶ ἐνεργὸν ὑπούργημα ἐν τῷ Κράτει εἴτε μή, ὑπέβαλλον προηγουμένως αἴτησιν εἰς τὸν Βασιλέα, ὅπως στέψῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Καίσαρα. Ὁ τίτλος δὲ τοῦ Καίσαρος, ὃν ἔφερον οἱ πρῶτοι αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης, διδόμενος ἔπειτα εἰς τοὺς δευτερεύοντας βασιλεῖς, ὅτε ὁ πρωτεύων ἐκ τῶν δύο συμβασιλευόντων ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ Αὐγούστου, εἶχε κατάτησει βραδύτερον ἁπλοῦν τιμητικὸν ἀξίωμα, διδόμενον εἰς τοὺς υἱούς, τοὺς γαμβροὺς καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῶν βασιλέων καὶ τοιοῦτος ἦτο κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὑπόκειται ἡ σκηνή μας.

Ὁ βασιλεύς, ἐὰν ἐδέχετο τὴν αἴτησιν, ὡριζεν ἡμέραν τῆς στέψεως καὶ τοιαύτην ἔπαττε συνήθως, αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ὅπως καὶ ἡ ἱεροτης τῆς ἡμέρας συμβάλληται εἰς τὸ ἐπίσημον τῆς τελετῆς. Δύναταί τις δὲ νὰ φανταασθῇ πῶς ἐωρτάζετο ἡ ὑψίστη ἑορτὴ τῶν Χριστιανῶν, ἡ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῷ θαυμασιωτάτῳ ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας, τελουμένης τῆς Ἀκολουθίας ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων, Ἀρχιερέων καὶ Ἱερέων, Διακόνων καὶ Ἀναγνωστῶν, πολυαρίθμων χορῶν ψαλτῶν καὶ ψαλτριῶν καὶ παρισταμένων τῶν Βασιλέων μετὰ πάσης τῆς λαμπροτάτης καὶ πομπωδεστάτης ἀκολουθίας τῶν Αὐλικῶν καὶ τῶν Μεγιστάνων καὶ ἐν γένει τῶν ἐπισήμων.

Κατὰ τοὺς τύπους τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς, ἐπικειμένης ἐπισήμου τινὸς ἑορτῆς, ὁ Πραιπόσιτος ἤτοι ὁ Αὐλάρχης μίαν ἡμέραν πρότερον ὤφειλε νὰ ὑπομνήσῃ περὶ αὐτῆς τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα. Τοῦ βασιλέως δὲ δόντος διαταγὴν νὰ παρασκευασθῶσι τὰ τῆς προελεύσεως ἤτοι τῆς τελετῆς, ὁ Πραιπόσιτος ἀμέσως εἰδοποίει περὶ ταύτης ἅπαντας τοὺς Αὐλικοὺς καὶ ἀνήγγελλεν εἰς τὴν Σύγκλητον, εἰς πάσας τὰς Πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀρχὰς τῆς πόλεως καὶ τοὺς παρεπιδημοῦντας ἐπισήμους ξένους· τὴν ἀγγελίαν δὲ ἐν τοῖς πρώτοις ἐλάμβανεν ὁ Πατριάρχης δι' ἐπίτηδες ἀποστελλομένων ἀνωτέρων Αὐλικῶν. Ὁ Ὕπαρχος δὲ τῆς πόλεως ἦτοι ὁ Νομάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὤφειλε νὰ κοσμήσῃ τὰς ὁδούς, δι' ὧν ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ βασιλικὴ πομπή, διὰ ποικίλων κλάδων καὶ εὐώδων ἀνθέων. Ἐπίσης ἐκαλοῦντο καὶ οἱ δύο Δήμαρχοι τῆς Κων/πόλεως, ἵναμετάσχωσι μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς δύο δήμων εἰς τὴν τελετήν.

Βεβαίως οἱ δήμαρχοι ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν ὡς οἱ νῦν καλούμενοι εἰς Ἀθήνας ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου οὔτε ὡς οἱ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν δήμων ἢ τοῦ δήμου τῆς Ρώμης, ἐξ ὧν ἐπήγασαν. Ἦσαν σκιαὶ Δημάρχων τῆς Ρώμης προϊστάμενοι λειψάνων τοῦ δήμου ἐκείνου. Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει δῆμος, ἀπομίμησις τοῦ ἐν Ρώμῃ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων δήμων, ἀποτελούμενος ἐξ ὀλίγων δημοτῶν ἀντιπροσωπευόντων τοὺς δημότας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ διῃρημένος κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς 4 δήμους ἢ φατρίας, τοὺς Βενέτους, Πρασίνους, Ρουσίους καὶ Λευκούς, οὐχὶ χάριν πολιτικῶν ἀρχῶν ἢ δοξασιῶν, ἀλλὰ χάριν τῶν 4 χρωμάτων τῶν διακρινόντων τὰς στολὰς τῶν ἁρματηλατῶν τοῦ Ἱπποδρομίου, τοῦ βενέτου (κυανοῦ), πρασίνου, ρουσίου (ροδοχρόου) καὶ λευκοῦ, ὧν ἕκαστος δῆμος ὑπεστήριζεν ἕν, καὶ ὧν τὸν χρωματισμὸν παραλαβών, πρὸς ἔνδειξιν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης του, ἔλαβε καὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα, ἔπειτα δὲ εἰς δύο, συγχωνευθέντων τῶν λευκῶν μετὰ τῶν Βενέτων καὶ τῶν ρουσίων μετὰ τῶν Πρασίνων—διέσωσε μόνον ράκη τῶν πάλαι πολιτικῶν δικαιωμάτων του, ὁδηγούμενος ὑπὸ τῶν δύο Δημάρχων εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς ἑορτάς, ὧν συμμετεῖχεν ὡς πολιτικὸν πρόσωπον, εὐφημῶν ἢ στασιάζων ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ καὶ βοῇ καὶ θορύβῳ ἀναγορεύων βασιλεῖς ἐν χηρεύσει θρόνου. Οἱ Δήμαρχοι λοιπὸν μετὰ τῶν δήμων ὡς καὶ ἡ Σύγκλητος, δὲν ἠδύναντο νὰ λείπωσιν ἀπὸ πάσης θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς τελετῆς.

Κατὰ ταῦτας λοιπὸν τὰς διατυπώσεις ἐγίνοντο καὶ αἱ προετοιμασίαι διὰ τὴν τελετὴν τῆς Ἀναστάσεως. Ὁσάκις δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῇ καὶ στέψις Καίσαρος, ὑπεμίμνησκε τοῦτο ὁ Πραιπόσιτος εἰς τὸν Βασιλέα καὶ ἀνήγγελλε καὶ εἰς τοὺς προσκαλουμένους, ἡτοιμάζοντο δὲ ἐν τοῖς ἀνακτόροις καὶ τὰ τῆς στέψεως. Ἐγίνετο δὲ πρῶτον ἡ τελετὴ τῆς στέψεως ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, καὶ ἔπειτα ἡ τῆς Ἀναστάσεως, μεταβαινόντων πάντων ἐκ τῶν ἀνακτόρων εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν.

(Ἕπεται τὸ Β' μέρος).

Σ. Γ. Παναγιωτοπουλος.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Τὰ τῆς ἑορτῆς. Ἴσως τινὲς τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν ἐξεπλάγησαν, πῶς ἡ «Ἑβδομάς», ἥτις ἀνέκαθεν καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπέδειξεν ὅτι πρὸς τὰ Αὐλικὰ πράγματα δὲν τρέφει ἔκτακτον συμπάθειαν, δὲν συνεταυτίσθη μετὰ τῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τῶν ἐν ὁμοφωνίᾳ ἂν μὴ ἐν κακοζήλῳ δυσαρμονίᾳ, ἐπιτιθέντων κατὰ τῆς ὀργανιζομένης ἑορτῆς.

Ἀλλὰ διατί ἔπραξε τοῦτο ἡ ἀντιτριμουπικὴ δημοσιογραφία καὶ τί κάτωθεν;

Ἂν διὰ λόγον ἀντιπολιτεύσεως ἐπετέθη κατὰ τῆς ἑορτῆς· μήπως δὲν ὑπῆρχον ἄλλοι ἀντιπολιτεύσεως λόγοι; μήπως ὁ κ. Τρικούπης ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀναρρήσεώς του, ἔπαυσε ἀνοηταίνων καὶ παρανομῶν; καὶ μήπως δύναται—κατ' ἀνεξήγητον ἔτι λόγον—μίαν καὶ μόνην πρᾶξιν νὰ διενεργήσῃ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Συντάγματος;

Ἂν χάριν εὐλαβείας πρὸς τὸ αὐστηρὸν γράμμα τοῦ νόμου· μήπως δὲν ἔχομεν ἄπειρα παραδείγματα *διαστολῆς* τῶν νόμων μας χάριν ὑποθέσεων μὴ φερουσῶν ὅπως αὕτη ἐθνικὸν τύπον;

Ἂν ἕνεκα τῆς προσγενομένης τῷ ἔθνει ὕβρεως διὰ τὴν τέλεσιν τῆς ἑορτῆς, ἀργοῦντος τοῦ Κοινοβουλίου· μήπως ἱκανοποιοῦνται τοιαῦται ὕβρεις διὰ δύο τριῶν πεπαλαιωμένης Σχολῆς ἄρθρων καὶ δύο τριῶν ἐξεζητημένων ριζοσπαστικῶν διαφόρων;

Ὁ προτιθέμενος ν' ἀναλάβῃ ἀγῶνα τινὰ πρέπει νὰ ἔχῃ ἐξασφαλίσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ στοιχεῖα τινὰ ἐπιτυχίας, ὅπως μὴ προκαλέσῃ τοὐλάχιστον ἱλαρότητα.

Δὲν καταρρίπτονται οὕτω, αἱ ἀκαταλλήλως ἴσως ἑορταζόμεναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐθνικαὶ ἑορταί, ἃς αἰῶνας ὁλοκλήρους ἐναγωνίως ἀναμένουσιν οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ καὶ αἵτινες ἂν μή τι ἄλλο εἶνε τοὐλάχιστον χρήσιμοι πρὸς διατήρησιν γοήτρων τινῶν μέχρι ἀντικαταστάσεως αὐτῶν δι' ἄλλων ἀνθρωπινωτέρων καὶ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ διακρίνουσαι τοὺς Ἕλληνας λέξεις δὲν θὰ ἦνε αἱ: «*ἐλευθερία καὶ δουλεία*».

Οἱ πολεμίως πρὸς τὴν διενεργουμένην ἐθνικὴν ἑορτὴν προσενεχθέντες οὐδὲν ἕτερον κατώρθωσαν εἰμὴ νὰ μειώσωσι τὸ ἀποτέλεσμα τὸ διὰ τοιούτων προσδοκώμενον ἑορτῶν!...

Τὸ πανεπιστήμιον, ὅπερ εἰς γενικώτερα ζητήματα, τῶν ὁποίων ἡ νεότης ἰδίως ἐγείρει τὴν σημαίαν, ἀτυχῶς ἤδη σιγᾷ — *καὶ τοῦτο ἔστω ἀπόδειξις τῶν ἀναιμικῶς, σαχλῶς, ἢ ὅπως ἄλλως θέλετε διδασκομένων πολιτικῶν ἐπιστημῶν*—προθύμως γίνεται ὄργανον φατριαστικῶν παθῶν. Ὁμολογοῦμεν ὅτι οἰκτρὰν προὐξένησαν ἡμῖν ἐντύπωσιν οἱ διαπληκτισμοὶ φοιτητῶν τινῶν περὶ τῆς συμμετοχῆς των ἢ μὴ εἰς τὰ τῆς ἑορτῆς καὶ ἔτι οἰκτροτέραν ἡ κατὰ τοῦ δημοφιλοῦς δημοσιογραφικοῦ γραφείου τῆς «Νέας Ἐφημερίδος» ἐπίθεσίς των.

Ἀμοιροῦντες ἀτυχῶς σήμερον χώρου, ἀδυνατοῦμεν ν' ἀναγράψωμεν πλείους ἐπὶ τῶν γεγονότων τούτων κρίσεις ἡμῶν.

Ο ΝΥΜΦΙΚΟΣ ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ

ΠΟΛΩΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

της

ΑΝΝΗΣ ΝΑΡΚΕΒΣΚΑΣ

(Συνέχεια τῶν σελ. 510)

Κεκρυμμένος ὄπισθεν τῆς αὐλαίας μετὰ τῆς νέας Ρόζας, ἥτις οὐδέποτε ἐγκαταλείπει τὸν στρατηγόν, οὐδὲ λέξιν ἀπώλεσα τῆς συνομιλίας των. Ὁ Ραϊμόνδος εἶνε ζηλότυπος· ἰδοὺ τὸ ἐλατήριον ὅπερ τὸν ὤθησεν εἰς τὸ διάβημα τοῦτο. Ἀπῃτεῖτο πρόφασις ὅπως σὲ φυλακίσωσι, καὶ εὑρέθη ἀγνοῶ εἰς ποίαν ἔκθεσιν περὶ συναθροίσεως ἥτις ἐγένετο πρὸ πολλῶν μηνῶν, τὴν 3 Μαΐου, ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι· ὄχι συνάθροισις, μᾶλλον γεῦμα. Ἀλλὰ τί σημαίνει; Ἐχρωματίσθη ὡς συνέλευσις συνωμοτῶν. Ἤθελον νὰ σὲ προειδοποιήσω, ἀλλ' ἠγνόουν ποῦ ἔμενες, καθὼς καὶ τὴν οἰκίαν Ροζέβσκη. Μετά τινα καιρὸν κατώρθωσα μόνον, δι' ἐπιμόνων ἐρευνῶν, νὰ πληροφορηθῶ ποῦ εἶχες φυλακισθῆ. Τότε ἐπέτυχον νὰ μετατεθῶ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Καμαλδολῶν τῆς Βιελάνης εἰς τὴν μονὴν ταύτην τῶν Καρμηλιτῶν, καὶ πάντα τρόπον μετεχειρίσθην ὅπως κατορθώσω νὰ σὲ ἰδῶ. Εἰς τὸν στρατηγόν, οὐδὲ λέξιν εἶπον περὶ τῆς μεταθέσεώς μου, ὅπως μὴ ἀφυπνίσω τὰς ὑπονοίας του. Πρὶν ἢ ἐνδυθῶ τὸ τῶν Καρμηλιτῶν ἔνδυμα, μετέβην παρὰ τῷ στρατηγῷ καὶ τῷ εἶπον ὅτι ὁ ἡγούμενος μοὶ ἀνέθεσεν ἐντολήν τινα, καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ μείνω ἐπί τινα καιρὸν μακρὰν τῆς Βαρσαβίας. Ἡ ἀπρωσία μου αὕτη δὲν τὸν ἐξέπληξε. Περὶ δὲ τῆς ἀπελευθερώσεώς σου, ἔσο βέβαιος ὅτι δὲν δύναται νὰ βραδύνῃ πολύ. Ὁ Φρὰ Καζιμίρος θὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατὸν ὅπως τὴν ἐπιταχύνῃ.

— Φίλε μου, ἀδελφέ μου! εὐλογητὸς μυριάκις ὁ Κύριος, ὅστις μὲ ἔκαμε νὰ σὲ γνωρίσω. Τί δύναμαι νὰ πράξω ὅπως σοὶ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὰς ἐνεργείας σου ταύτας;

— Ἂς μὴ ὁμιλῶμεν περὶ εὐγνωμοσύνης. Οὐδὲν μοὶ ὀφείλεις, διότι ηὐχαρίστησα ὁσμήν τινα τῆς καρδίας μου. Ἂς ἀφήσωμεν ὅμως τώρα αὐτά, καὶ ἑτοιμάσθητι νὰ ἀκούσῃς ἄλλο τι, διότι ἔχω ἀκόμη κάτι νὰ σοὶ εἰπῶ· ἀλλ' ἔχεις ἀνάγκην ὅπως τὸ ἀκούσῃς, ἀπάσης τῆς ψυχικῆς σου ἰσχύος... Ζδισλαῦε,... πτωχέ μου Ζδισλαῦε... μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἔχω τὸ θάρρος...

— Τί θέλεις νὰ μοὶ εἰπῇς;... Διατί δισταζεις;... Ἀ! τὸ μαντεύω... ὁμίλει... δὲν εἶναι ἀληθές;... θέλεις νὰ μοὶ εἰπῇς περὶ τῆς Ἀνιέλας... Ὦ! μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτε... εἰπέ μοι ὅλην τὴν συμφορὰν μου... Ἡ σιωπή σου, ὁ οἰκτός σου, μὲ φονεύουν...

— Τὸ θέλεις;... ἔστω!... Ὀλίγαι μόνον ὧραι ὑπολείπονται, καὶ ἡ Ἀνιέλα ἀπώλετο διὰ παντὸς πλέον διὰ σέ. Ταύτην τὴν ἑσπέραν νυμφεύεται τὸν Ραϊμόνδον.

— Ἡ Ἀνιέλα!... ἀνέκραξεν ὁ Ζδισλαῦος σχεδὸν μανιώδης... Ἡ Ἀνιέλα!

... Ἀ! ὄχι, δὲν θὰ γείνουν αὐτοὶ οἱ γάμοι. Αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ νυμφευθῇ ἕνα ἄτιμον, ἕνα κατάσκοπον... Ἀπατᾷσαι, Κραζιμίρε· τοῦτο οὐδέποτε θὰ γείνῃ. Ὁ κύριος Ροζέβσκης οὐδέποτε θὰ δώσῃ τὴν συγκατάθεσίν του. Ἀπόκρυφον προαίσθημα τὸν ἔκαμε πρὸ πολλοῦ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν διὰ τὴν μελετωμένην ταύτην ἕνωσιν ἀποδοκιμασίαν του.

— Ἔχεις δίκαιον· ἀλλ' ἄχρι τινὸς σημείου. Ἠναντιώθη, εἶναι ἀληθές· ἀλλ' ἐπ τέλους συγκατατέθη, ἐνδώσας εἰς τὰς ἀπαύστους καὶ ἐπιμόνους ἱκεσίας τῶν φίλων καὶ τῶν συγγενῶν, καὶ... πρέπει νὰ τὸ εἰπω;... εἰς τὰ δάκρυα αὐτὰ τῆς Ἀνιέλας.

— Λοιπόν, εἶπεν ἔντρομος ὁ Ζδισλαῦος, οὐδεμία πλέον ὑπάρχει ἐλπίς. Ἀλλ' ὄχι, θέλω νὰ τὴν σώσω. Τὸ ὀφείλω, καὶ θὰ τὴν σώσω ἀπὸ τοῦ αἴσχους καὶ τῆς δυστυχίας.

Καὶ μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἔγραψε τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἐπιστόλιον, ὅπερ — ἂν δὲν ἐλησμονήσατε—ἡ Ἀνιέλα εὗρεν ἐν τῇ θήκῃ τοῦ κομμωτηρίου της. Ὁ Καζιμίρος εὗρε τρόπον νὰ τὸ θέσῃ ἐκεῖ· ἀλλὰ πολὺ ἀργά!

Ὁ Φρὰ Καζιμίρος ἓν καὶ μόνον ἐπεδίωκε, τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ φίλου του. Ἡμέραν τινὰ μετέβη εἰς τοῦ στρατηγοῦ καὶ διηγήθη αὐτῷ πῶς ἀπὸ τῆς μικρᾶς του ἡλικίας ὑπῆρξεν ὁ ἀχώριστος τοῦ Ζδισλαύου σύντροφος, εἶπὼν αὐτῷ προσέτι καὶ ποῖον μέσον μετεχειρίσθη ὅπως μάθῃ ποῦ τὸν εἶχον φυλακίσῃ καὶ εἰσδύσῃ εἰς τὴν φυλακήν του.

— Ἐλευθερώσατέ τον προσέθετο. Ὁ εἰσαγγελεὺς οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ πλέον. Ἡ Ἀνιέλα εἶναι σύζυγός του, καὶ ὁ ἄλλος, πτωχὸς διάβολος, ἔχει ἄλλα εἰς τὸν νοῦν του καὶ ὄχι νὰ περιποιῆται αὐτήν.

— Ἔχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ Ροζνιέσκης. Τῇ ἀληθείᾳ ὁ πτωχὸς αὐτὸς διάβολος ἐπλήρωσε πολὺ ἀκριβὰ τὸ ἔγκλημα, ὅπερ ἔπραξε, νὰ γείνῃ ἀντεραστὴς τοῦ εἰσαγγελέως. Ἔπειτα, θὰ ἦναι καὶ ἐν ἔξοδον ὀλιγώτερον, μία μερὶς ἄρτου ὀλιγωτέρα τὴν ἡμέραν, τὸ ἀντίτιμον τῆς ὁποίας θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ θυλάκιά μου. Ἄλλως τε δὲν εἶναι αὐτοὶ οἱ φυλακισμένοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὠφελοῦμαι καλά. Ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων τὰ ἐγκλήματα νὰ ἦναι τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ Ἀνωτάτου δικαστηρίου τῆς Διαίτης. Ἀ! αὐτὰ μάλιστα εἶναι καρποφόρα... Λοιπὸν πήγαινε εἰς τὸν Πυλάδην σου καὶ εἰπέ τῳ ὅτι εἶναι ἐλεύθερος, ἀλλὰ ὑπὸ ἕνα ὅρον, νὰ ἐξέλθῃ ἀμέσως τῆς Βαρσαβίας καὶ νὰ μείνῃ μακρὰν αὐτῆς ἐπὶ ἓξ ὁλοκλήρους μῆνας... Θὰ τῷ ἐπιβάλω δὲ ἀκόμη ἕνα ὅρον, τὸν ἑπόμενον. Εἰς οὐδένα νὰ ἀναφέρῃ ποτέ, οὔτε διαταγῇ τίνος, οὔτε ποῦ, οὔτε διὰ ποῖον λόγον ἐφυλακίσθη. Πήγαινε τώρα, ὅλα ἐτελείωσαν· ἂς μὴ γείνῃ πλέον λόγος περὶ αὐτοῦ.

— Ἀλλά, στρατηγέ, μὲ ποῖα μέσα θὰ ταξειδεύσῃ; Γνωρίζετε καλῶς ὅτι ἡ οἰκογένειά του, ἀφοῦ ἀνεζήτησεν αὐτὸν ματαίως, ἀποθαρρυνθεῖσα, ἀπελπισθεῖσα,

ΝΥΚΤΕΣ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

17 Ὀκτωβρίου

Β'.

Ἡ ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς μὲ διέθεσε δυσθύμως τὸ κατ' ἀρχάς. Ἤδη ἐσπνήθισα. Συνεμορφώθην ἐντελῶς πρὸς τὰς ἕξεις τοῦ νέου βίου καὶ θαυμάζω πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος ν' ἀκολουθῇ ἄλλην διαιτάν ἐκτὸς τῆς ἀγροτικῆς. Αἱ πρωϊναὶ ἐγέρσεις, ὁ δροσερὸς τοῦ ὄρους ἀήρ, τὸ ἄρωμα τῆς πίτυος διανοίγουσι τὴν ψυχήν μου εἰς ἡδονὰς ἀνεκφράστους καὶ τέως ἀγνώστους. Ἐὰν οἱ ὀλιγωροῦντες τῶν ἀγροτικῶν τέρψεων ἤθελον νὰ γευθῶσι τῶν ἀνεκφράστων θελγήτρων τῆς ἐξοχῆς, ταχέως θὰ ἠλαττοῦτο τῶν πόλεων ὁ πληθυσμὸς καὶ θὰ ηὐξάνετο ὁ ἐξοχικός. Σήμερον τὴν πρωΐαν, μικρὸν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἀνερριχήθην εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ γειτονικοῦ λοφίσκου. Δροσερὰ καὶ εὔοσμος ἔπνεεν ἡ πρωϊνὴ αὔρα. Ἐστην πρὸς τὴν διεύθυνσίν της καὶ ἀνέπνευσα βαθέως καὶ ἀπλήστως. Τὴν ὥραν ἐκείνην οἱ ἐργάται τῶν πόλεων ἀπήρχοντο εἰς τὰ ἐργοστάσιά των. Κύπτει πρὸ τῆς τραπέζης τῆς ἐργασίας της ἡ πτωχὴ κόρη, καὶ ὁ βιομήχανος ἀναλαμβάνει τὸ βαρὺ τῆς τέχνης του ἐργαλεῖον. Τοῦ κόσμου ἡ ἀνισότης καταθλίβει τὴν συνείδησιν. Ὁ εἷς ἀπολαύει τοῦ θεάματος τῆς φύσεως, τέρπει τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ δι' ὀξυγόνου ἀμιάντου, *παθεκκοῦ* ἐντελῶς, ζωογονεῖ τοὺς πνεύμονας καὶ τὸ αἷμά του. Ὁ ἄλλος οὐδέποτε εὐκαιρεῖ νὰ τρέξῃ εἰς τὴν ἐξοχήν· καὶ ἐὰν ἔχῃ τὸν καιρόν, δὲν ἔχει τὰ μέσα! Θεωρεῖ νυχθημερὸν πρὸ αὐτοῦ τοὺς τοίχους τοῦ ἐργοστασίου· ἀναπνέει ἀτμοσφαῖραν μεμολυσμένην, καὶ ἀντὶ τοῦ πανοράματος τῆς φύσεως ἀτενίζει τὰς πρώτας τῆς βιομηχανίας ὕλας καὶ τῆς τέχνης τὰ ἄζεστα ὄργανα. Καὶ τί νὰ εἴπῃ ὁ θερμαστής, ὁ εἷς τὸ κύτος τοῦ πλοίου ἀσθμαίνων, καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἰωδούχου αὔρας τῆς θαλάσσης πόθων ὀλίγον ἀέρα ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς καμίνου του; Τοῦ καμινάπτου ἡ θέα μας θλίβει. Ἀλλ' ὁ ἐργάτης τοῦ ἀνθρακωρυχείου, ὁ γεννώμενος καὶ θνήσκων εἰς τὰ σκοτεινὰ ὑπόγεια τῆς γῆς, ὅπου οὐδέποτε ὀλισθαίνει ἀκτὶς τοῦ ἡλίου, οὔτε πνεῦμα ἀέρος ἀγνοῦ καταφθάνει ποτέ, οὔτε βλάστησις ἐπιφαίνεται, οὔτε φῶς, ὅπου ἡ χαρὰ εἶναι ἄγνωστος ἡ δὲ ἀδυσώπητος ἀνάγκη τῆς ζωῆς φονεύει καὶ τὸ μειδίαμα αὐτό ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ χείλους τοῦ ρακενδύτου καὶ πεινῶντος ἐργάτου...

Ἔσεισα ἐλαφρῶς τὸν κορμὸν μικρᾶς ἐλάτης. Πυκνὸς ὄμβρος κατεκάλυψε τὴν κεφαλήν μου. Ὑπὸ οὐρανὸν γλαυκὸν καὶ διαυγέστατον ἐνόμισα ὅτι βρέχει. Ἦτο δρόσος πρωϊνή. Ἐθαύμασα τὰ ὡραῖα χρώματα ἅτινα ἀπετέλουν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες πίπτουσαι πλαγίως ἐπὶ τῶν δροσοστίκτων δένδρων καὶ τῆς ἀραιᾶς πόας τοῦ ἐδάφους, ἐφ' ἧς ἔστιλβον ἔτι διαφανεῖς μαργαρῖται. Ἡ ἀρχομένη ἡμέρα ἀντιπαρίστα πᾶσαν τὴν ἀκμὴν καὶ τὸ σφρῖγος τῆς νέας ἡλικίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δύσιν, ἐν ᾗ, παρὰ πᾶσαν τὴν μεγαλοπρέπειαν, διέβλεπέ τις τὴν παρακμὴν καὶ τὸ ἐπερχόμενον τέλος, τὴν λῆξιν τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους τὴν ἔναρξιν... Φαιδραὶ σκέψεις ἐλαύνουσι τὸν ἄνθρωπον ὅτε ὑψοῦται ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ὁ ἥλιος καὶ ἀφανίζονται τὰ ἄστρα ὑπὸ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἀκτινοβόλου ἐκείνης Μεγαλειότητος. Ἡ δύσις τοὐναντίον πληροῖ μελαγχολικοῦ πάθους τὴν ψυχήν. Κατὰ τὰς ὥρας τῆς αὐγῆς, ὁ πλανώμενος εἰς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων ἀποβαίνει εὔθυμος, καὶ ποθῶν γνωρίζει τί ποθεῖ. Ἀλλ' ὁ ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ δάσους θεωρῶν ἀπερχόμενον τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας, καὶ μετὰ τόλμης προπετοῦς ἀναφαινόμενα μόλις εἰς τὴν ἀνατολὴν τὰ πρῶτα ἄστρα, ἐκεῖνος πάσχει ἀκατανοήτως, μελαγχολεῖ βαθέως, θέλει, ἐπιθυμεῖ τι ὅπερ ἀδυνατεῖ νὰ ὁρίσῃ. Καὶ ὅταν ἐρυθρόχρυσος ἀμφιλύκη χρωματίσῃ τὴν μεσημβρίαν, ὅταν ἡ μυστηριώδης ἐκείνη σιωπὴ τῆς ἀρχομένης νυκτὸς ἐκταθῇ ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ δάσους, τότε ὁ πόθος τοῦ ἀγνώστου πιέζει τὴν ψυχήν, καὶ ὅστις τὴν πρωΐαν ἀπέμαξεν ἀπὸ τοῦ προσώπου τὴν δρόσον τοῦ οὐρανοῦ, κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀπομάσσει ἀπὸ τῆς παρειᾶς του τῶν ὀφθαλμῶν του τὴν δρόσον αὐθομάτως ἀναβλύζουσαν ὑπὸ τὴν πίεσιν ἀγνώστων καὶ ἀπροσδιορίστων πόθων καὶ αἰσθημάτων. Αὔρα ἑσπερινὴ σείει τὰς κορυφὰς τῶν αἰγείρων· σαλεύει τὰ μολυβδοπράσινα φύλλα τῆς λεύκης καὶ ὀλισθαίνουσα διὰ τῶν κλάδων τῆς πίτυος παράγει τὸν μελαγχολικὸν ἐκεῖνον ψιθυρον ὅστις ἐκορύφωσεν ἤδη τὸ ἄγνωστον πάθος σου... Τὸ ἀπόγευμα τῆς σήμερον διῆλθον ὁλόκληρον ἐντὸς τοῦ δάσους. Ἐκίνησα ν' ἀναχωρήσω ὁπότε προσηγγίζε πλέον ἡ νύξ, καὶ τοῦ φθινοπώρου ὁ ἀὴρ ἀπέβαινε ψυχρότερος. Εἰσῆλθον εἰς γνωστὴν ἀτραπὸν ἣν μετὰ παρόδον χρόνου ἱκανοῦ διηρχόμην τότε τὸ πρῶτον, καὶ ὅπου πρόσφατοι ἀναμνήσεις γλυκεῖαι ἀνεμόχλευον τῆς καρδίας μου τὸ βάθος, καὶ ἀνέστελλον εἰς ἕκαστον βῆμα τὸν πόδα. Ἔνθεν κἀκεῖθεν πυκναὶ ἠγείροντο αἱ πεῦκαι. Ἐπὶ τῶν κορμῶν των, οὐπω ἐπουλωθέντα, ἐφαίνοντο τὰ βαθέα τραύματα ἅτινα ἤνοιξεν ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου ὅπως συλλέξῃ τὸ ἀπὸ τῶν σπλάγχνων των ἐκχεόμενον δάκρυον τῆς ρητίνης. Ὁ χρόνος θὰ ἐπουλώσῃ τὴν πληγὴν τῆς πεύκης· τῆς καρδίας ὅμως τὸ τραῦμα τίς δύναται νὰ προλάβῃ, ἢ τίς θὰ ἰάσῃ ἐὰν κατηνέχθῃ! Ὑπὸ τὸ παχὺ στρῶμα τῶν μεμαραμένων φύλλων, ἀναγνωρίζω ὅλους τοὺς ἑλιγμοὺς σου, ἀτραπὸς ἀγαπητή! Ἡ φθινοπωρινὴ ὄψις σου ἀνταποκρίνεται ἐντελῶς πρὸς τὴν μελαγχολίαν καὶ τὸ φθινόπωρον τῆς καρδίας μου, καὶ τῶν ξηρῶν φύλλων σου ὁ πένθιμος τριγμὸς ὁ-

μοιάζει τὴν στοναχὴν ἣν κάτωθεν πειρᾶται νὰ καταστείλῃ ὁ μόνος σήμερον διερχόμενος τὸν δρομίσκον ὧν, εἰς ἔαρος ὥραν, ὑπὸ τῆς ἀνοίξεως τὴν χλοάζουσαν σταλήν, ὑπὸ τῶν ἀνθέων τὰ μύρα, καὶ τῆς καρδίας του τὸ ἔαρ καὶ τὴν χαράν, διῆλθεν ἄλλοτε συντροφευμένος!.....

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐδῶ, εἰς τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου ἡ ἀτραπὸς ἀποβαίνει μᾶλλον ὀλισθηρὰ ἔστη ἐσθαμαίνουσα ἡ κόρη. Αἱ παρειαί της εἶχον φλογισθῆ, καὶ τὸ ἀναπαλλόμενον στῆθος της ἀνεκίνει ἐλαφρῶς τὰς πτυχὰς τοῦ καλύπτοντος τὰ στέρνα της ὑφάσματος. Δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος! Καὶ χιλιετηρίδες ὅμως ἐὰν διέρρεον, ἀκμαία θὰ ἐτηρεῖτο ἡ μνήμη τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἐποχῆς, ἧς τὸ ἄρωμα ποτέ, οὐδέποτε θὰ ἐξατμισθῇ. Ἀντὶ ξηρῶν φύλλων χλόη ἐσκέπαζε τότε τὸν δρομίσκον. Ἀντὶ γυμνῶν κλάδων βλάστησις πλουσιωτάτη ἐκάλυπτε τὸ δάσος, καὶ τὰ φύλλα, ἴσως αὐτὰ ταῦτα ἅτινα μαραμμένα κυλίονται τώρα εἰς τὸ χῶμα, ἔφαυον τὴν κεφαλήν της καὶ φιλαρέσκως τὴν ἐκτύπων εἰς τὸν λαιμὸν καὶ τὸ πρόσωπον. Ἡ ἀξίνη δὲν εἶχεν ἔτι ἀνοίξει τὴν πλησίον εἰς τὸν κορμὸν τῆς πίτυος. Ὑπῆρχον ὅμως ἄλλα τραύματα ἡδέως ἀδυνηρά.... Οἱ ὀφθαλμοὶ ἔπληξαν τὰς καρδίας καὶ ἐκ τῆς πληγῆς ἐξεχύθη βιαίως ὁ χυμὸς καὶ τὸ δάκρυον τοῦ αἰσθήματος... Ἀλλ' ἤδη ἐπῆλθε τὸ φθινόπωρον..... Νὰ ἐμαράνθησαν ἄρα γε ὅλα, ὅπως καὶ τὰ φύλλα ταῦτα! Τοῦ δένδρου ἡ πληγὴ ἐθεραπεύθη· ἀλλ' ἀνίατον ζῇ, αἱμάσσει, φλεγμαίνει τῆς καρδίας τὸ τραῦμα. Τοῦ Ἀχιλλέως τὸ δόρυ δὲν ὑπῆρξεν ἁπλοῦν μυθολογικὸν ἐπινόημα. Ἐκεῖνο ἤνοιγε τὴν πληγὴν καὶ ἐκεῖνο μόνον τὴν ἐθεράπευε. Τῶν ὀφθαλμῶν σου τῶν ὡραίων μίαν ἔτι ἀκτῖνα συμπαθῆ, μίαν θωπείαν ἀκόμη ἐπὶ τοῦ αἱμάσσοντος τραύματος.....

Νομίζω ὅτι εἶναι ἡ ἰδία στιγμή. Ἠθέλησε νὰ μὲ τρομάξῃ, νὰ δοκιμάσῃ αἰσίας πρὸς χαλίνωσιν τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν ὑπαλλήλων, ἀπήντησαν διὰ δηκτικῶν σαρκασμῶν. Ὁ μονάρχης ἐγκατέλιπεν ἀποτόμως τὴν Βαρσαβίαν, χωρὶς οὐδεμίαν νὰ παράσχῃ ἐγγύησιν, ἐκανὴν νὰ καθησυχάσῃ τὸ ἔθνος. Ταῦτα πάντα ἔδωκαν τὴν τελευταίαν ὤθησιν, τὸν τελευταῖον κλονισμόν, εἰς τὴν κακῶς κατεστελλομένην δυσαρέσκειαν, καὶ ἡ ἀγανάκτησις—ἣν ἠδύναντο νὰ καταπραύνωσιν ἐνεργοῦντες ἄλλως, ἤτοι κατὰ τρόπον δίκαιον καὶ ἔντιμον—ἐξετάθη, ἐξεργάζη καὶ κατέστη γενική. Ὁ Ρωμάνσκης ἐπανῆλθεν εἰς Βαρσαβίαν, μὴ ὢν δ' ὑπόχρεως νὰ κρύπτεται, ἐφάνη αὐθις εἰς τὰς συναναστροφάς, εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ πολλάκις συνηντήθη μετὰ τῆς Ἀνιέλας, χορεύσας μετ' αὐτῆς τὴν *μαζούρκαν*. Ἡ κολλονὴ τῆς κυρίας Μιεστόβσκη ἦτο τότε εἰς τὸ κατακάρυφον αὐτῆς· ὡμοίαζε ρόδον, ἐν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς ἀνθήσεώς του. Ὁ *μεγάλος κόσμος*, ἐν ᾧ ἔζη, εἶχεν ὡριμάσει τὰς ἰδέας της καὶ ἀντὶ τῆς δειλῆς καὶ διπτακτικῆς παρθένου, ὁ Ζδισλαῦος συνήντησε θελκτικὴν γυναῖκα, πλήρη χαρίτων καὶ κρίσεως λεπτοτάτης. Ἀλλ' ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ τῆς Ἀνιέλας εἶχον μείνει πάντοτε ἐνάρετοι καὶ εὐαίσθητοι, καὶ ὅτε ὁ Ζδισλαῦος, χορεύων μετ' αὐτῆς, τὴν ἠτένιζε κατὰ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν, ἀνεγίνωσκεν ἐν αὐτοῖς πάντοτε τὰς ὑψηλὰς ἐκείνας ἰδέας, αἵτινες τὴν εἶχον καταστήσει αὐτῷ τόσῳ προσφιλῆ. Σπανίως ὁ Ρωμάνσκης μετέβαινεν εἰς τὴν οἰκίαν Ροζέβσκη, καὶ ὅτε ἐπορεύετο ἐκεῖ ἐξέλεγε πάντοτε τὴν πρωΐαν, ὅπως μὴ εὑρίσκεται ἐν μικρῷ καὶ στενῷ κύκλῳ μετ' αὐτῆς. Ἡ ἁγνὴ καὶ εὐγενὴς ἰδέα, ἣν εἶχε σχηματίσει περὶ τοῦ ἔρωτος, ὑπέβαλεν αὐτῷ τὰς προφυλάξεις ταύτας. Ὁ ἀληθῶς ἀγαπῶν, προτιμᾷ πάντοτε νὰ εὑρίσκεται μετὰ τῆς ἐρωμένης του εἰς πολυαρίθμους συναναστροφάς, διότι ἐν αὐταῖς δύναται εὐκολώτερον νὰ ἀπομονοῦται καὶ νὰ παραδίδεται εἰς προσφιλεῖς φαντασιοκοπίας, ἀναπνέων τὸν αὐτὸν καὶ ἐκείνη ἀέρα.

Ἐκεῖ ἀπαρατήρητος δύναταί τις νὰ θεᾶται τὸ κοσμοῦν τὸ στῆθός της ἄνθος· δύναται νὰ ἦναι τὸ πρῶτον τοῦ χοροῦ ζεῦγος, ἢ νὰ τὴν πλησιάζῃ καὶ νὰ λέγῃ αὐτῇ ὀλίγας λέξεις, χωρὶς νὰ ἀφυπνίζῃ μοχθηρὰ σχόλια, καὶ χωρὶς νὰ φοβῆται οἱουδήποτε τὴν κατασκοπείαν. Αὗται εἶναι, τῇ ἀληθείᾳ, χαραὶ ἄγνωστοι σχεδὸν εἰς τοὺς νῦν ἐραστάς, ἀλλὰ δὲν πταίω ἐγώ, ὁ μάρτυς τῆς ἀβρᾶς διαγωγῆς τοῦ Ζδισλαύου, ἂν οὗτος ἐτρέφετο ἐξ εὐχαριστήσεων, αἵτινες εἰς τοὺς συνήθεις ἐραστὰς θὰ ἐφαίνοντο ἄνοστοι καὶ παιδικαί. Ὁ Ρωμάνσκης δὲν ἤθελε νὰ συναντᾷ τὴν Ἀνιέλαν οὔτε εἰς τὴν πατρικήν της οἰκίαν, οὔτε εἰς τὴν τῆς κομήσσης Λαύρας. Τί θὰ ἔλεγεν εἰς αὐτήν;... Ὅτι τὴν ἠγάπα;... Ὦ! αὕτη ἔβλεπε τοῦτο καλῶς!—Ὅτι ἀπῄτει ἀντέρωτα;.. Ὦ! τοῦτο οὐδέποτε.... Ὁ Ζδισλαῦος διέφερε λίαν τῶν κοινῶν ἐραστῶν, ὅπως θελήσῃ ἔστω καὶ διὰ τῆς πνοῆς νὰ μολύνῃ τὴν ἀγνότητα τῆς καρδίας τοῦ εἰδώλου του.

ἐγκατέλειψε τὴν Βαρσαβίαν. Ἐγὼ δέ, κατλόγηρος ἐκ τοῦ τάγματος τῶν ἐπαιτούντων, δὲν ἔχω χρήματα.

— Τόσῳ τὸ χειρότερον δι' αὐτόν· δὲν ἐξαρτᾶται πλέον ἀπὸ ἐμέ, ἀφ' ἧς στιγμῆς εἶπον ὅτι εἶναι ἐλεύθερος. Κυττάζετε πόσον εἶναι ἀνοικονόμητοι καὶ ἀπαιτητικοὶ οἱ τοιοῦτοι!... Εὐχήθητι αὐτῷ καλὸν ταξείδιον, καὶ ἂς ἐξέλθῃ ἀμέσως τῆς φυλακῆς, ὅπως ἐξοικονομήσωμεν ἕνα ἄρτον.

Λαβὼν τὴν διαταγὴν τῆς ἀπολύσεως, ὁ Φρὰ Καζιμίρος ἔδραμεν εἰς τὴν φυλακήν, εἰς ἣν τὴν φορὰν ταύτην εἰσῆλθεν διὰ τῆς θύρας καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ ρήγματος, καὶ εἰσῆλθε συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ δεσμοφύλακος.

—Νίκη! Νίκη ἀνέκραξεν ἐν θριάμβῳ καὶ σείων τὴν διαταγὴν τοῦ στρατηγοῦ. Ἔλαβε δὲ τὸν φίλον του ἐκ τῆς χειρὸς καὶ ἐξῆλθον τοῦ ἀπαισίου ἐκείνου τόπου.

Πρὶν ἢ ἐγκαταλίπῃ τὴν Βαρσαβίαν, ὁ Ζδισλαῦος ἔγραψε πρὸς τὸν Ροζέβσκην τὴν ἐπιστολήν, ἣν εἶτα ὁ Καζιμίρος ἔδωκεν εἰς τὴν κυρίαν Λαύραν. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐπερατοῦτο ὡς ἑξῆς:

«Ἐγκαταλείποντι τὴν πρόσφιλεστάτην μοι ταύτην χώραν, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἐπὶ τῇ εὐμενείᾳ, ἣν πάντοτε πρός με ἐδείξατε. Ἡ ἡδεῖα ἀνάμνησις ταύτης καὶ τῶν χαρῶν, ὧν ἀπήλαυσα ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην σας, θὰ συγκιρνᾷ τὰς πικρίας τῆς ἐξορίας μου. Ἡ εἰκὼν ἐκείνης, ἣν λατρεύω, θὰ μὲ συνοδεύῃ πανταχοῦ· αὐτὴ ὅμως οὐδέποτε θὰ γνωρίσῃ τὸ φλέγον με πῦρ. Ὄχι· οὐδέποτε θὰ ἀποκαλύψω αὐτῇ τὸ μυστικὸν τοῦτο. Θὰ ἔλθῃ καιρός, καθ' ὃν αὐτὴ ἐξελθοῦσα τῆς ἀπάτης της, θὰ κλαύσῃ δι' ἐκλογήν, ἣν πλανηθεῖσα ἐποίησε. Τότε δύναται νὰ βασισθῇ ἐπ' ἐμοῦ. Μακρόθεν, ὡς καὶ πλησίον, θὰ ἀγρυπνῶ ἐπ' αὐτῆς.»

Τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς διαφόρους ἑρμηνείας. Ἀγνοῶ ἄν τις ἐπέτυχε τὴν ἀλήθειαν. Ἡ συγκίνησις ὅμως τοῦ Ροζέβσκη ἦτο πασιφανής. Ἡ Ἀνιέλα ἔσχεν ἀνάγκην ἅπαντος τοῦ ψυχικοῦ αὐτῆς σθένους, ὅπως κρύψῃ ὅ,τι ἠσθάνετο. Ἡ κυρία Λαύρα ἀνέκραξεν:

— Ἀλλ' αὐτὸς γράφει ὡς ἥρως μυθιστορήματος.

Τῷ ἔαρι τοῦ 1830 ἔλαμψε καὶ ἡ τοῦ Ζδισλαύου ἐξορία. Ἡ ἐποχὴ τῶν ἀνθέων ἐπλησίαζεν ἐν ἀπάσῃ αὐτῆς τῇ καλλονῇ, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πρωτευούσης ἠγάλλοντο ἐπὶ τούτῳ. Τῶν ἀπόκρεων, αἵτινες ὑπῆρξαν φαιδρότατα καὶ πλήρεις ἑορτῶν, προηγήθη ἡ σύνοδος τῆς Διαίτης. Οὐδὲν δύναται ν' ἀπεικονίσῃ κάλλιον τὴν τότε κατάστασιν τῶν πνευμάτων, ἢ ἡ σύγκρισις αὐτῆς πρὸς τὰ περίχωρα τῆς Νεαπόλεως, ὅπου δι' ὁδῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ ἀνθέων, ἡδυτάτην ἀποπνεόντων εὐωδίαν, ἀνέρχεταί τις τὸ Βεζούβιον, εἰς οὗ τὴν κορυφὴν χαίνει ὁ πλήρης φλογῶν κρατήρ. Ἡ ἐπαναστασις ἐκυοφορεῖτο ἤδη, ὅπως ἐκφρασθῶ οὕτως, ἐν πάσαις ταῖς καρδίαις. Αἱ δίκαιαι τοῦ ἔθνους ἀπαιτήσεις εἶχον ἀπορριφθῆ ἀλαζονικώτατα· εἰς τὰς ἱκε-

ὀφθαλμός, ὁ τὴν πρόκλησιν καὶ τὴν ὕβριν ἐξακοντίζων ἐγένετο πρᾶος. Τῆς γλώσσης τὸ σκῶμμα μετετράπη εἰς γλυκεῖαν λαλιὰν παραμυθίας. Τίς θὰ ἠδύνατο νὰ κάμψῃ, τίς νὰ μεταβάλῃ τοσούτῳ τὴν προπέτειαν τοῦ σκληροῦ καὶ ἀλαζόνος εἰμὴ τῆς ἀτυχίας ἡ μάστιξ; Καὶ ἐὰν ἐβελτίωσεν ὁ ἀπάνθρωπος τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐὰν τὴν βελτίωσιν προὐκάλεσεν ἡ ὀργὴ καὶ ἡ δυσμένεια τῆς τύχης, διατί ὑπῆρξε κακή, διατί ἔβλαψε τὸν διωκόμενον ἀφοῦ κατέστησεν αὐτὸν καλλίτερον, μετέτρεψεν εἰς συμπαθῆ τὴν θηριώδη ψυχήν του, ἐκαλλιέργησε τὴν ἀγεώργητον καὶ χέρσον γῆν τῆς καρδίας, ἀφ' ἧς ἐβλάστησεν, ὑπὸ τοῦ δακρύου τοῦ πόνου ἀρδευθέν, τὸ θεῖον ἄνθος τῆς φιλανθρωπίας;...

Τοῦ οἰκίσκου τὴν σιωπὴν ταράσσει αἴφνης ἀγωνιώδης κραυγὴ τοῦ χωρικοῦ. Σπεύδω ἀνησύχως, καὶ ὑπὸ τὸ φῶς βλέπω τὸν ἀγαθὸν ἀγρότην κοιμώμενον. Τὸ πρόσωπόν του διατηρεῖ τὰ σημεῖα τῆς ἀγωνίας· ἀναπνέει ταχέως, καὶ φαίνεται ὡσεὶ ἄρτι λυτρωθεὶς δεινοῦ Ἐφιάλτου. Ἐὰν ἐπίστευον ὅτι ἦτο ἐνόχου συνειδήσεως κραυγὴ ἡ φωνὴ ἣν ἔβαλλεν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς θὰ τὸν ἀπέπεμπον παραχρῆμα ἵνα μὴ διὰ τῆς ἀναπνοῆς του μολύνῃ τοῦ οἴκου τὴν ἀτμοσφαῖραν. Νὰ ἐφόνευσεν ἄρά γε; Ἀλλ' εἶναι τόσον ἀγαθός! Εἶναι συκοφάντης, μοχθηρός, κιβδηλος, ἀπατεών, ὑποκριτής, ἄπιστος, ὕπουλος!.. Ὦ! πόσας κακίας δύναταί τις νὰ παρατάξῃ... Οὐδὲν τούτων θέλω νὰ πιστεύσω. Ἀποδέχομαι μᾶλλον ὅτι οὐχὶ ὡς δράστης ἀλλ' ὡς θῦμα ὁ ταλαίπωρος ἐφοβήθη καὶ ἐφώναξε. Ἴσως τὸν κατεδίωκον καθ' ὕπνους, ἴσως ὑπὸ ψευδῆ κατηγορίαν ἐσύρετο εἰς τὴν φυλακὴν ὅπου θὰ ἀπέθνησκε φθισικός, καθ' ἣν ὥραν θὰ ἐπιστοποιοῦτο ἡ ἀθωότης του καὶ θὰ διετάσσετο ἡ ἀπόλυσίς του. Ἐπλησίασα τὸ κηρίον καὶ παρετήρουν προσεκτικῶς τὸ πρόσωπόν του. Πρόδρομοι νέας ἀγωνίας ἐφαίνοντο ἐπὶ τῆς ὄψεώς του· οἱ μῦς συνεσπῶντο, ἐπνευστία καὶ ταχυτέρα ἐφέρετο ἡ κυκλοφορία. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ὁ ἐφιάλτης τὸν ἐπίεζεν ἐκ νέου. Ἡ προσπάθεια νὰ κινήσῃ τὰ μέλη του, καὶ ἡ ἀγωνία του διότι δὲν ἠδύνατο ἦτο καταδηλος. Ἔτεινα τὴν χεῖρα ἵνα τὸν ἀφυπνίσω καὶ τὸν λυτρώσω· ταυτοχρόνως ἀπὸ τὰς στενοχωρίας. Δὲν εἶχον ἔτι ἐγγίσει τὸ στῆθος του ὅτε τρομερὰν βάλλων κραυγὴν βραχνὴν ἀνεπήδησεν ἔκπληκτος. «Τί ἔχεις;» τῷ εἶπον! Ὁ ταλαίπωρος! δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ. «Κύριε, κύριε ἤρξατο ψελλίζων. Ἄνθρωποι πλούσιοι, εὐγενεῖς, γραμματισμένοι, ὕβριζον τὴν οἰκογένειάν μου, τὴν τιμήν της... ὁ κόσμος ἐγέλασε· κανεὶς δὲν ὑπερασπίσθη τὸν ἀδικούμενον. Ἔτσι κάνουν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις;»... Καὶ κατεπλήσσετο ὁ ἔντιμος χωρικός, ὁ εὐθὺς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ψυχήν. «Κοίμησόν» τῷ εἶπον· «ὄνειρον ἔβλεπες, δὲν ἦτο τίποτε· οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων δὲν εἶναι τόσον κακοί ὥστε νὰ δολοφονῶσι διὰ τοῦ μειδιάματος καὶ τῆς γλώσσης. Κοιμήσου. Καληνύκτα», καὶ ἀπῆλθον συναφοπέρων τὸ φῶς.

Ἡ συκοφαντία! ἡ κακολογία! ἡ καταλαλιά! εἶχον τρομάξει τὸν ἔντιμον χωρικόν. Ποίαν ἰδέαν θὰ ἔλαβε περὶ τοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ τῶν πόλεων, ὅπου ἀντὶ κακούργων ἐνόπλων προσβαλλόντων δημοσίᾳ, συναντᾷ τις δολοφόνους φονεύοντας ὑπούλως τὰς ὑπολήψεις... Καὶ ἐγὼ εἶπον αὐτῷ, ὅτι τῶν πόλεων οἱ κάτοικοι δὲν εἶναι οἷοι τοὺς ἐφαντάσθη, ἴσως δὲν εἶπον ἐντελῶς τὴν ἀλήθειαν! Συκοφαντία, δειλὴ δολοφόνος τῆς τιμῆς τοῦ ἀνυπόπτου θύματος, εἶσαι τὸ ρυπαρότερον στῖγμα, ἡ δυσωδεστέρα πληγὴ τῆς κοινωνίας ἥτις σὲ ἀνέχεται καὶ διὰ τῆς ἀνοχῆς της σὲ τρέφει. Μαραίνεις τῆς κόρης τὴν ἀθωότητα· συντρίβεις τῆς ὑπάνδρου τὴν ὑπόληψιν· φαρμακεύεις τῶν ἀνθρώπων τὴν ψυχὴν καὶ ταράσσεις αὐθαιρέτως τὴν ἠρεμίαν. Ἑρπετὸν βρωμερὸν τολμᾷς νὰ προβάλλῃς τὴν κεφαλήν σου καὶ νὰ ὑπαίνῃς καὶ τὸν βόρβορον ὅπου κυλίεσαι. Ἡ ἀνοχή, ἡ ὀλιγωρία, ἡ περιφρόνησις ἴσως τῆς κοινωνίας σὲ ἐνθαρρύνει... Ἡσῦον μάθημα θὰ ἦτο διὰ τοὺς ἐνόχους ἀνεκτικούς, τοὺς δειλοὺς ἀκροατὰς τῆς ἠθικῆς τῶν συμπολιτῶν των δολοφονίας, ἡ ἔκπληξις τοῦ ἀφυπνισθέντος ἐκείνου ἀγρότου, ὅστις ἔφριξεν εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι καθ' ὕπνους ἄνθρωποι εὐγενεῖς, τῶν πόλεων κάτοικοι, ἐκακολόγησαν αὐτὸν καὶ διέσυρον τοῦ οἴκου του τὴν τιμήν!.... Πόσον εἶναι τῆς περιφρονήσεως ἄξιοι οἱ μὴ αἰσθανόμενοι ἐν ἑαυτοῖς τὸ θάρρος νὰ πατάσσωσι τοὺς φαύλους πασῶν τῶν ἀποχρώσεων, ἀλλ' ἀποφεύγωσιν ἵνα «μὴ κάμνωσιν ἐχθρούς!» Πόσον ἀδικοῦσι τὴν κοινωνίαν ἐν ᾗ ζῶσι ὅσοι δὲν αἰσθάνονται ἐν ἑαυτοῖς τὴν δύναμιν καὶ τὸ καθῆκον ν' ἀναλαμβάνωσι τῶν ἀδικουμένων τὴν ὑπεράσπισιν, καὶ νὰ ἀμύνωνται ὑπὲρ τῆς ὑβριζομένης, τῆς συκοφαντουμένης ἀθωότητος; Καὶ ἐὰν ἐπιχαίρωσι; Ἐὰν σκοπίμως καὶ ὑπούλως περιῶνται νὰ προκαλέσωσι πλατυτέραν τὴν καταλαλιὰν τῆς ἀκαθάρτου γλώσσης τοῦ συκοφάντου, ἐὰν δὲν ἀποκόπτουσι αὐτοστιγμεὶ τὸ θολὸν ῥεῦμα τῆς ὕβρεως κατὰ τῶν ἀπόντων, κατὰ τῶν γειτόνων καὶ τῶν συμπολιτῶν των!... Καὶ ποῖον ὄνομα νὰ δώσῃ τις εἰς τὸν ἄνανδρον ἐκεῖνον, ὅστις μὴ φειδόμενος τῶν ἀνδρῶν, δυναμένων ὅπωσδήποτε νὰ τὸν πατάξωσι, διασύρει καὶ τὰς γυναῖκας... Καὶ πῶς νὰ χαρακτηρίσῃ τις τοὺς γελῶντας ἀκροατάς, τοὺς οἰκοδεσπότας τοὺς παρέχοντας ἄσυλον εἰς ρυπαροὺς σκώληκας κυλιομένους καὶ τρεφομένους εἰς τὸ τέλμα τῆς συκοφαντίας! Θὰ πληρώσῃ ὅμως ἀσφαλῆ ἀντίποινα πᾶσα κοινωνία, ἀδιαφοροῦσα ἢ ἀνεχομένη τοὺς συκοφάντας! Ὁ σκώληξ θὰ ἐγείρῃ τὴν κεφαλήν του· τὸ ἑρπετὸν θὰ σκορπίσῃ τὸ δηλητήριόν του... Τὰ βέλη ἅτινα χαιρεκάκως ἢ ἀδιαφόρως θεωροῦμεν τοξευόμενα κατὰ τοῦ πλησίου μας, θὰ στραφῶσι καὶ καθ'

ἡμῶν, διότι ἡ συκοφαντία οὐδενὸς φείδεται, οὔτε ἀποκαρτερεῖ. Τότε θὰ ἐννοήσῃ ἕκαστος ὅτι κοινωνία μὴ συνασπτομένη διὰ τιμίας ἀλληλεγγύης, μὴ θεωροῦσα ἴδιον τὸ κατὰ τῶν ἄλλων ἀδικον τραῦμα, μὴ ἕτοιμος ν' ἀμυνθῇ ὑπὲρ τῶν μελῶν της, εἶναι κοινωνία σεσηπυῖα ἀναδίδουσα θανατηφόρα μιάσματα, ὑφ' ἃ πλανᾶται καὶ πλήσσει ἀσφαλῶς ὁ ἠθικὸς θάνατος!...

Ὁ ἀλέκτωρ φωνάζει εἰς τὴν αὐλήν. Ἀπτοῦρω τὰ ξύλα ἀπὸ τῆς ἑστίας· σκέπω τὴν ἀνθρακιὰν διὰ τῆς τέφρας, καὶ πορεύομαι εἰς τῆς κλίνης τὸ ἄσυλον. Τρέχουσιν ἀνεπαισθήτως αἱ ὧραι ὅταν κοιμώμεθα. Μέγα κέρδος νὰ βλέπῃ τις βραχυνόμενον ἀπόνως ὅπωσδήποτε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του. Ποία χαρά! Νὰ μὴ αἰσθάνεται τις δι' ὀλίγας ὥρας....

(Ἕπεται συνέχεια)

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ODIUM THEOLOGICUM

Ὁ καθηγητὴς κ. Ν. Δαμαλᾶς εὐηρεστήθη νὰ καταχωρίσῃ ἐν τῇ «Παλιγγενεσίᾳ» διατριβήν τινα — μόλις ἤδη περιελθοῦσαν εἰς γνῶσιν ἡμῶν — εἰς ἡμᾶς κυρίως ἀφορῶσαν καὶ ὀφειλομένην εἰς τὴν κακὴν ἐντύπωσιν ἣν ἀτυχῶς προὐξένησεν αὐτῷ τὸ ἄρθρον ἡμῶν «*Κυβέρνησις καὶ Θρησκεία*» *Ἀριθ. 1887 σελ. (40 ὅρα)*.

Τῆς διατριβῆς ταύτης τὰ κέντρα εἶναι τὰ ἑξῆς:

α' Ὅτι ἀγνοοῦμεν ὅλως τὰ σπουδαιότατα θρησκευτικὰ καὶ ἐθνικὰ ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα ἀναμιγνυόμεθα ἀδίκως καὶ ἐμπαθῶς.

β' Ὅτι ὄχι ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Τρικούπη ἀλλ' ἡ τοῦ κ. Δηλιγιάννη καταδιώκει τὴν θρησκείαν καὶ

γ (δι' ὅπερ ἴσως ἔγραφη καὶ ὅλη ἡ λοιπὴ διατριβή) ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' ἦτο ἄξιος *καθαιρέσεως (!)* διότι *ἐξηυτέλισε(!)* τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα μέχρι κατασκοπίας. Ἐνταῦθα δὲ δράττεται πάλιν τῆς εὐκαιρίας ν' ἀποκαλέσῃ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ κ. Τρικούπη *ὑψιστάτην, ὀρθοδοξοτάτην καὶ ἐθνικωτάτην (!)*.

Ἐννοεῖται ὅτι δὲν λείπει καὶ ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης διατριβῆς ἡ χαρακτηρίζουσα τὴν γραφίδα τοῦ κ. Δαμαλᾶ ἀβρότης.

Ἡμεῖς θ' ἀπαντήσωμεν, ἐν συντόμῳ ἐννοεῖται, μόνον εἰς τ' ἀνωτέρω τρία κέντρα, παρακαλοῦντες τὸν περιβόητον *Σωφρόνιον Σουσδίτην τὸν ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων*, ἄν που ὑπάρχῃ, ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰ λοιπά, εἰς ἄγνωστον ἡμῖν θεολογικὴν φρασεολογίαν.

Καὶ α'. ἀντὶ ν' ἀναγράψωμεν χάριν τοῦ κ. Δαμαλᾶ — ὃν κατὰ τὰ ἄλλα διατρίβω ἐκτιμῶμεν — λόγους ἀποδεικτικοὺς τῶν περὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων γνώσεων ἡμῶν, ἀρκούμεθα ὁμολογοῦντες ὅτι ὁ κ. Δαμαλᾶς, ὁ ἀντίκρυς ὡς φαίνεται διαφωνῶν ἡμῖν εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα, τὰ γνωρίζει λαμπρὰ καὶ οὕτω καταλήγομεν εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα. Καὶ εἶνε δὲ τοσοῦτον βέβαιον ὅτι ὁ κ. Δαμαλᾶς τὰ ἐννοεῖ λαμπρά, ὥστε *χάρη τοῦ κ. Γιλάδστωνος* ἐτόλμησε καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βήματος τοῦ Δημοσθένους νὰ κατακεραυνώσῃ τοὺς Τούρκους. Τόρα ἂν ἐν ἀγνοίᾳ του ὠφέλησε τοὺς Βουλγάρους, δὲν πταίει αὐτός, πταίει ὁ παμπόνηρος Ἀρχιεραπόστολος καὶ πρὸς τιμωρίαν του προτείνομεν νὰ στηθῇ ὁ ἀπὸ τοσούτου χρόνου ἕτοιμος ἀνδριάς του μεταξὺ τῶν πρὸ τῆς Ἀκαδημίας Βιεννάιων *καλλιτεχνημάτων*.

Ὡς πρὸς τὸ ὅτι εἰς τὰ ἀνωτέρω ζητήματα τῆς ἀποκλειστικῆς, ὡς φαίνεται, δικαιοδοσίας τοῦ κ. Δαμαλᾶ, ἀναμιγνυόμεθα *ἀδίκως* καὶ *ἐμπαθῶς* φρονοῦμεν ὅτι συμβιβαζόμεθα, ἂν ὁμολογήσωμεν τὸ δεύτερον καὶ τρέψωμεν τὸ πρῶτον εἰς *δικαίως*, κατὰ τὴν πεποίθησιν ἡμῶν, τὴν ὁποίαν πάντοτε καὶ μόνην συνηθίζομεν νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν.

6'. Ἂν ἡ κυβέρνησις τοῦ κ. Δηλιγιάννη κατεδίωξε τὴν θρησκείαν εἶναι καὶ αὐτὴ ἄξια μομφῆς, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι τοῦτο εἶναι ξένον τῆς ὑποθέσεως, διότι τὸ ἄρθρον δὲν ἐγράφη ὅπως ὑποστηρίζῃ τὸν κ. Δηλιγιάννην θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς, ἀλλὰ δι' ἄλλους σκοπούς, τοὺς ὁποίους εἴχομεν τὴν ἁπλότητα νὰ νομίζωμεν ὅτι ἐπωφελῶς τῷ ἔθνει ἐξυπηρετοῦμεν. Περὶ τοῦ κ. Τρικούπη καὶ τῆς πολιτείας του, ὅ,τι εἴχομεν νὰ γράψωμεν τὸ ἐγράψαμεν, καὶ ὅταν γράφῃ τις ἐν πεποιθήσει ἀπαλλάσσεται τοὐλάχιστον τοῦ κόπου νὰ δικαιολογῇ καὶ ν' ἀναιρῇ. Δὲν δυνάμεθα ὅμως ν' ἀφήσωμεν ἀμνημόνευτον τὴν χαρίεσσαν ταύτην περικοπὴν τῆς διατριβῆς τοῦ κ. Δαμαλᾶ, ἔχουσαν ὡς ἑξῆς: «Τὰ τῶν Χρηστομαθειῶν εὐθύνουσι τὰς ἐπιτροπὰς καὶ τὴν ὑπηρεσίαν, ἡ δὲ κυβέρνησις τοῦ κ. Τρικούπη ἅμα λαβοῦσα διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γνῶσιν τοῦ περιεχομένου ἐπιλησίμων τινῶν ἀναγνωσμάτων, *διέταξε νὰ μὴ ἀναγιγνώσκονται ταῦτα.*» Ὅστις ἀναγνώσῃ τὴν περικοπὴν ταύτην, βεβαίως δὲν δύναται ποσῶς ν' ἀμφιβάλῃ ὅτι, ὅταν οἱ μαθηταὶ διαταχθῶσι νὰ μὴ ἀναγνώσωσι σελίδας τινὰς τοῦ βιβλίου των, ὅπερ ἔχουσιν εἰς χεῖρας — τὰς ἀπηγορευμένας ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου — *οὐδεὶς θὰ τὰς ἀναγνῷ!*...

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς κατὰ Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. ἀδικωτάτης καὶ τὴν συνείδησιν παντὸς γνώστου τῶν συγχρόνων ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων ἐξεγειρούσης καταφορᾶς τοῦ κ. Δαμαλᾶ; Ὁ κ. καθηγητὴς δεικνύεται παντάπασιν ἀγνοῶν τά τε πρόσωπα καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου. Ὁ ἀνήρ, ὅστις ἐκαθάρισε τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τοῦ αἰσχροῦ σιμωνισμοῦ, ὃν ἡ τοῦ προκατόχου Ἰωακεὶμ τοῦ Β', συμπατριώτου ἀτυχῶς τοῦ κ. Δαμαλᾶ, οἰκογένεια, καθίδρυσεν ἐν τοῖς πατριαρχείοις ὡς ὠργανωμένον σύστημα, ὁ ἀνήρ, ὅστις τὴν σεμνότητα καὶ τὸ χριστιανικὸν ἦθος ἐπανή-

---

Ἔτρεφε πρὸς αὐτήν, οὐχὶ ἔρωτα, ἀλλὰ λατρείαν, καὶ ἐσέβετο τόσῳ ζηλοτύπως τὴν ὑπόληψιν τῆς κυρίας Μιεστόβσκη, ὥστε οὐδ' εἰς τὸ βλέμμα της ἤθελε ν' ἀποκαλύψῃ μυστικόν, ὅπερ ἐκράτει κεκρυμμένον ἐν τῇ καρδίᾳ του μετὰ τόσων ἄλλων. Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλην τὴν συστολὴν ταύτην, δὲν ἦτο δυστυχής. Ὅταν δέ τις τῶν στενῶν φίλων του ἐποίει ὑπαινιγμόν τινα περὶ τοῦ σιωπηλοῦ καὶ σταθεροῦ ἔρωτός του, ἀπεκρίνετο: — Σεῖς δὲν δύνασθε νὰ μὲ ἐννοήσετε, καὶ σᾶς λυποῦμαι. Τρέφω, ἀληθῶς, ἀσθενεστάτην ἐλπίδα· ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο, ἀφοῦ, καίτοι ἀσθενής, ἀρκεῖ νὰ μὲ καθιστᾷ εὐτυχῆ; — Καὶ εἶχε δίκαιον· ἡ ἐλπὶς εἶναι ἀρχὴ χαρᾶς.

Οὕτω διῆλθε τὸ θέρος καὶ ἐπῆλθε τὸ φθινόπωρον. Τὸ φθινόπωρον ἐκεῖνο τοῦ 1830, *καθ'* ὃ ἡ Πολωνία ἔμελλε νὰ ἐγερθῇ μανιώδης καὶ φοβερά, εἰς τὴν κραυγὴν τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 20 Νοεμβρίου, ἡ Ἀνιέλα ἦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ διαθέτουσα τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτῇ διὰ προσεχῆ τινα ἑορτήν, ὅτε αἴφνης ἤκουσε κρότον πυροβόλου καὶ κλαγγὴν ὅπλων, ποδόγδουπον ἵππων καὶ μεμακρυσμένας κραυγάς. Ἐκπλαγεῖσα ἐπὶ τούτῳ, ἔδραμεν εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ συζύγου της καὶ τὸν ἠρώτησε τί ἔτρεχε.

— Ἡσύχασον! ἡσύχασον! εἶπεν ὁ κ. Μιεστόβσκης, δὲν εἶναι τίποτε. Νά· εἶναι μερικοὶ νέοι, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ μᾶς τρομάξουν. Εὔριον αὐτοὶ οἱ θορυβοῦντες ταραξίαι θὰ τιμωρηθῶσι καθὼς τοὺς πρέπει. Μερικοὶ μῆνες εἰς τὴν φυλακὴν θὰ ἀρκέσουν ὅπως καταπραΰνωσι τὴν τρέλλαν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θὰ εἶχον τὴν φαντασιοπληξίαν νὰ τοὺς μιμηθῶσι.

Ταραξίαι! Θεέ μου!.... καὶ τοῦτο ἐλέγετο περὶ τῆς Βαρσαβίας ἁπάσης, ἥτις εἶχεν ἐγερθῆ ἔνοπλος, ὅπως ζητήσῃ λόγον παρὰ τῶν δημίων της! Τὰ ἀνάκτορα τῆς Καλλιθέας εἶχον ἁλωθῆ. Ὁ λαὸς θριαμβεύων εἶχε καταλάβει πᾶσας τὰς ἐπικαίρους θέσεις, καὶ ὁ μέγας δοὺξ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἐξέλθει τῆς πόλεως, εὐτυχὴς διότι ἡ πολωνικὴ γενναιότης ἐπέτρεψεν αὐτῷ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ἡ Ἀνιέλα εἶχε κατέλθει εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν συγκεκινημένη καὶ ἔντρομος, ὡς ἐκ τοῦ ὁλονὲν αὐξάνοντος θορύβου· ἐλκυσθεῖσα ὑπὸ ἀκαταμαχήτου δυνάμεως, ἐπορεύθη εἰς τὸν ἐξώστην, ἠνέῳξεν αὐτὸν καὶ ἔρριψεν ἔν βλέμμα ἐπὶ τοῦ πυκνοῦ καὶ θορυβοῦντος πλήθους, ὅπερ ἔτρεχε κραυγάζον:

— Ζήτω ἡ Πολωνία! Ζήτω ἡ ἀνεξαρτησία! Θάνατος εἰς τοὺς τυράννους!

Τότε ἐνώησε περί τίνος ἐπρόκειτο, καὶ ἡ νέα πολωνὶς ἔλαβε θάρρος· ἐγονυπέτησε καὶ ὑψώσασα τὰ ὡραῖά της ὄμματα εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέκραξε καὶ αὐτή:

— Ζήτω ἡ Πολωνία! Ζήτω ἡ ἐλευθερία!

Τότε εἶδε διερχόμενον ὑπὸ τὸν ἐξώστην της νέον, ὅστις ἱππεύων ὡραῖον λευκὸν ἵππον ἐφώνει:

— Θάρρος, φίλοι! Θάρρος! Ὁ Θεὸς εἶναι μεθ' ἡμῶν!

Ἡ φωνὴ ἐκείνη δὲν ἦτο ἄγνωστος εἰς τὴν Ἀνιέλαν. Ἦτο ἡ τοῦ Ζδισλαύου. Ἠρώτησε τότε φράσασα ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔληξε μόνον ὅτι ἦτο πολωνίς. Ἐξαφθεῖσα ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης, ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ της τὸν χρυσοῦν σταυρόν, ὃν ἔφερε καὶ ῥίψασα αὐτὸν πρὸς τὸν Ζδισλαῦον εἶπε:

— Λάβε αὐτὸν τὸν σταυρόν, καὶ εἴθε ἡ ἁγία τοῦ Σωτῆρος εἰκὼν νὰ σὲ προφυλάττῃ ἀπὸ κάθε δυστυχίαν. Πήγαινε, πολέμησον ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἡ Ἀνιέλα θὰ δέεται ὑπὲρ τῆς Πολωνίας καὶ ὑπὲρ σοῦ.

Ὁ Ρωμάνσκης ἥρπασε τὸν σταυρὸν καὶ κατησπάσθη αὐτόν, ἀναφωνήσας:

— Τώρα εἶμαι ἀήττητος!

Τὸ ὁπλισμένον πλῆθος ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του, καὶ ἡ Ἀνιέλα ἔμεινεν ὑπὸ μυρίων κατεχομένη αἰσθημάτων. Οἱ πυροβολισμοὶ ἠκούοντο πυκνότεροι, καὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ ἐνόμιζεν ὅτι ἑκάστη τῶν ριπτομένων βολῶν ἠπείλει τὴν ζωὴν τοῦ Ζδισλαύου. Τότε ἠσθάνετο πόσον τὸν ἠγάπα.... Καὶ ἐν τῇ σκληρᾷ ταύτῃ ἀγωνίᾳ δὲν εἶχε παρ' ἑαυτῇ οὔτε φίλον, οὔτε τοὺς γονεῖς της! Οὗτοι, ἅμα τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπαναστάσεως, ἠθέλησαν νὰ μεταβῶσι πρὸς ἀναζήτησίν της, ἀλλὰ τὸ κατέχον τὰς ὁδοὺς ἔνοπλον πλῆθος τοὺς ἐκώλυσε.

Μετ' οὐ πολύ, φοβερὸς θόρυβος ἠκούσθη οὐ μακρὰν τοῦ οἴκου τῆς Ἀνιέλας. Δὲν ἦσαν πλέον ἐνθουσιώδεις κραυγαὶ καὶ πατριωτικὰ ἄσματα, ἀλλὰ φωναὶ ἀπαίσιοι, κατάραι καὶ ὠρυγμοὶ ἐμποιοῦντες τρόμον. Καὶ ἰδοὺ εἰσῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς Ἀνιέλας Στανίσλαος ὁ γέρων καὶ πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ Ραϊμόνδου. Κάτωχρος δὲ καὶ τρέμων εἶπεν αὐτῇ:

— Κυρία! ἐχάθημεν! Ὁ λαὸς μανιώδης καὶ ἀπειλητικὸς πολιορκεῖ τὴν οἰκίαν κρατῶν πελέκεις καὶ ζητῶν τὴν κεφαλήν τοῦ αὐθέντου μου... Ἀκούετε.... ἔθραυσαν τὴν θύραν... ἀναβαίνουν τὴν κλίμακα.... Θεέ μου! ἔλεος!

Ἡ Ἀνιέλα ἐξῆλθε τοῦ κοιτῶνός της ὅπως μεταβῇ εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ συζύγου της, ἀλλὰ τὸ πλῆθος συνωθεῖτο εἰς τὴν θύραν κραυγάζον:

— Ποῦ εἶναι ὁ κατάσκοπος; Ποῦ εἶναι ὁ προδότης τῆς πατρίδος; Θέλομεν τὸν ἄτιμον! ὡρκίσθημεν νὰ τὸν φονεύσωμεν.

Ἡ Ἀνιέλα, ἀπέναντι τοῦ φοβεροῦ τούτου θεάματος, ἀνεῦρεν ἅπαν τὸ θάρρος της καὶ, ὑποβοηθουμένη ὑπὸ τοῦ Στανισλάου, ὥρμησεν εἰς τὴν θύραν τοῦ σπουδαστηρίου καὶ διὰ φωνῆς σταθερᾶς καὶ ἀποφασιστικῆς εἶπε:

— Δεν θὰ εἰσέλθετε.

Ἡ τοιαύτη τῆς νεαρᾶς γυναικὸς τόλμη κατέπληξε τοὺς ἐφορμῶντας οἵτινες ἔμειναν ἐπί τινας στιγμὰς ἀμφιρρέποντες. Ἀλλ' αἴφνης αἰσχυνθέντες διότι ὑπεχώρησαν εἰς μίαν γυναῖκα, ἥρπασαν αὐτὴν καὶ τὴν ἀπέσπασαν ἀπὸ τῆς θύρας.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

γεν ἐν τοῖς πατριαρχείοις, ὁ ἀνήρ, οὗτινος οἱ ὑπὲρ τῆς παιδείας τῆς τε ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς θύραθεν ἀγῶνες ἐνεσφαρκώθησαν εἰς ἱδρύματα, ἅτινα θὰ μαρτυρῶσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ ποιμένα καὶ τὸν τῆς κοινωνικῆς προόδου πρόμαχον, ὁ ἀνήρ, οὗτινος ἡ πατριαρχεία ἦτο ἀνύψωσις τοῦ γοήτρου τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας εἴς τε τὴν συνείδησιν τῶν ὀρθοδόξων καὶ εἰς τὰ ὄμματα τῶν ξένων. Ὁ ἀνήρ, ὅστις ἐνεκαίνισεν ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἀξιοπρεπῆ καὶ μεγαλόφρονα βίον, ὁ ἀνήρ, ὅστις ὡς σκοπὸν τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ προέβαλε καὶ κρατερῶς ἐπεδίωκε τὴν θεραπείαν τῶν ἀνιάτων πληγῶν τῆς ἐκκλησίας, ὧν τὴν ἐπούλωσιν καὶ διότι ἐτόλμησεν ὁ ἀοίδιμος Εὐελπίδης νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τὸν Ἰωακεὶμ τὸν Β΄. ἐκινδύνευσε νὰ ἐξορισθῇ εἰς τὰ Μετέωρα, ἂν μὴ ἔσωζον αὐτὸν οἱ ἰσχυροὶ τοῦ Πέρα, ... αὐτὸν τὸν ἄνδρα κατηγορεῖ ὁ κ. Δαμαλᾶς *ἐν βάρει τῆς χριστιανικῆς αὐτοῦ συνειδήσεως!!!* Περὶ τῆς χρηστότητος καὶ τῆς χριστιανικῆς τοῦ κ. Δαμαλᾶ ἀρετῆς ἔχομεν τὴν ὑψίστην ἰδέαν, ἀλλὰ προκειμένου περὶ πραγμάτων καὶ προσώπων ἱστορικῶν, ἐπιθυμοῦμεν παρ' αὐτοῦ *ἱστορικὴν μᾶλλον συνείδησιν ἢ χριστιανικήν.*

Τοιαῦται ἄδικοι κρίσεις ἐκστομιζόμεναι παρ' ἀνδρῶν, χρηστῶν οἷος ὁ κ. Δαμαλᾶς οὐ μόνον τὴν ἱστορίαν διαστρέφουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους δηλητηριάζουσιν ἐπὶ ἰδίῳ μεγίστῳ ὀλέθρῳ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

[ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΤΣΕΛΛΕΡΟΥ Σύνοψις τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ **Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου**, ὑφηγητοῦ τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐκδίδοται φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίου Νικοδήμου. Ἐν Ἀθήναις 1886 ἐκ σελίδων 356 εἰς ὄγδοον ἀντὶ δραχ. 4.]

Διὰ τοῦ συγγράμματος τούτου ἡ μὲν φιλοσοφικὴ ἡμῶν φιλολογία πλουτίζεται δι' ἔργου πρώτης τάξεως διανοίας, οἱ δὲ περὶ τὴν ἐπιστήμην ἀσχολούμενοι προσκτῶνται ἔξοχον βοήθημα πρὸς μελέτην τοῦ θαυμασίου διανοητικοῦ βίου τῶν ἡμετέρων προγόνων, τῶν πατέρων τῆς ἐλευθέρας διανοήσεως καὶ φιλοσοφίας. Συγγραφεὺς τῆς Συνόψεως τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας εἶνε ὁ πρύτανις τῶν καθ' ἡμᾶς ἱστοριογράφων τῆς φιλοσοφίας καὶ ὁ νέστωρ ἐν τοῖς φιλοσόφοις, οὗ βραχὺν χαρακτηρισμὸν παρέσχεν ἡ «Ἑβδομὰς» ἄλλοτε (ἰδὲ ἔτος Α΄. ἀριθ. 26 καὶ 27) τὴν ἐμφάνισιν τοῦ βιβλίου τούτου χαιρετίζουσα. Ἀλλ' ἔναυλος εἶνε ἔτι ἐν ταῖς ὠσὶν ἡμῶν αἱ παγκόσμιαι τιμαί, αἱ προσενεχθεῖσαι τῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ καὶ ἐκ τῶν δύο τῆς γῆς ἡμισφαιρίων κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς εἰς διδάκτορα ἀνακηρύξεως αὐτοῦ. Ἐκπαιδευτικαὶ ἑταιρεῖαι, φιλολόγων ἀνδρῶν συστήματα, οἱ πανταχοῦ τῆς γῆς ἱεροφάνται τῆς ἐπιστήμης, πανεπιστήμια, κυβερνήσεις, αὐτοκράτορες, ἔσπευσαν διὰ παντὸς τρόπου νὰ τιμήσωσι τὸν ἔξοχον ἄνδρα, τὴν ζῶσαν τοῦ αἰῶνος ἐπιστήμην. Τῆς παγκοσμίου ταύτης κινήσεως μόνον τὸ ἡμέτερον πανεπιστήμιον ἔμεινε ξένον, μόνη ἡ ἡμετέρα Κυβέρνησις ἀπελείφθη τῆς πανηγύρεως, μόνοι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ὧν τὰ διανοητικὰ τρόπαια ὁ κ. Zeller ἀπὸ πεντηκονταετίας ψάλλει μὲν ἀπὸ τοῦ βήματος πρὸ τῶν νέων γενεῶν τῆς ἀνθρωπότητος ἐξυμνεῖ δ' ἐν συγγράμμασι, μετ' ἐντρυφήσεως ὑφ' ὅλου τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου ἀναγινωσκομένους, μόνοι ἡμεῖς, εἰς ὧν τὴν ἐπιστήμην κατηνάλωσιν πεντήκοντα ἐτῶν βίον οὗς πατέρας τοῦ καθ' ἡμᾶς πολιτισμοῦ ἀποδεικνύει, ἡμεῖς μόνοι δὲν προσηνέγκομεν σπονδήν τινα εἰς τὴν τελεσθεῖσαν γενικὴν θυσίαν πρὸς τὴν ἐπιστήμην. Εἰς τὴν ἀπὸ τῶν δύο κόσμων ἀγομένην πομπὴν τῶν Μουσῶν ὑπὲρ τοῦτον τὴν ἑλληνικὴν διάνοιαν εἰς τὸ προσῆκον αὐτῇ ὕψος ἀναγαγόντος δὲν ἐθεάθη καὶ μία κἂν ἐξ Ἑλλάδος κανηφόρος. Αἱ Ἀθῆναι, ἐν αἷς ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη διανοητικῶς διεθίωσεν, ὧν τὴν δόξαν καὶ τὰ κλέη καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἐξαίρων καὶ ἐγκωμιάζων διετέλεσε οὐδὲ ἓν εἰς πολλὰ ἔτη δὲν εὐχήθησαν— τρανὴ ἀπόδειξις καὶ τοῦτο πόσον ὁ βίος ἡμῶν εἶνε ἐθνικός.

Τούτου τοῦ ἀθανάτου ἀνδρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἐξελλήνισεν ὁ κ. Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης.

Ὁ κ. Εὐαγγελίδης μαθητὴς ἐπὶ πολλὰ ἔτη τοῦ κ. Zeller διατελέσας ἦτο πάντων ἁρμοδιώτατος εἰς τὴν ἐξελλήνισιν τοῦ ἔργου τούτου, ὅπερ εἶνε καλλιτεχνικὴ συμπύκνωσις πέντε ὀγκωδῶν τόμων, ἐν οἷς θαυμαστῶς περιέλαβεν ὁ σοφὸς τοῦ Βερολίνου καθηγητὴς τὴν φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων· (ἰδὲ «Ἑβδομάδα» ἔνθ' ἀνωτέρω)· ἀπέδωκε δ' οὐ μόνον σαφῶς καὶ εὐκρινῶς τὴν διάνοιαν τοῦ συγγραφέως ἀλλὰ καὶ τὴν πενιχρὰν φιλοσοφικὴν φράσιν τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσσης προσεπάθησε πανταχοῦ νὰ προβιβάσῃ καὶ νέους δὲ ὅρους φιλοσοφικοὺς εἰσήγαγεν ἢ παλαιοὺς καὶ εἰς λήθην περιελθόντας ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν ζωήν. Αἴρων μὲν οὕτω τὸν μέγαν σκόπελον, καθ' ὃν συντρίβονται οἱ νέας ἰδέας εἰς τὴν ἡμετέραν μεταφέροντες, ἀφορμὴν δὲ τοῖς φιλολογοῦσι παρέχων εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εὕρεσιν καταλλήλων ὅρων. Ἐπιθυμῶν δ' ὁ κ. Εὐαγγελίδης, ἵνα καταστήσῃ τὸ βιβλίον ὅσον οἷόν τε χρησιμώτερον καὶ εὐκολύνῃ οὕτω τὴν σπουδὴν τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας προσέθηκε καὶ δύο πίνακας, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἕτερος περιέχει τὰς διαφόρους φιλοσοφικὰς σχολὰς μετὰ τῶν σπουδαιοτάτων ὀπαδῶν ἑκάστης ἐν χρονολογικῇ τάξει παρατεταγμένων, ὁ δ' ἕτερος περιέχει κατάλογον τῶν ὅρων καὶ τοῦ περιεχομένου. Διὰ τῶν πινάκων τούτων οὐ μόνον εὐχερῶς μανθάνει ὁ ἀναγνώστης τὰ πρόσωπα, τοὺς χρόνους, τοὺς τόπους τῆς δράσεως ἑκάστου φιλοσόφου καὶ κατάγει οὕτω ἀσφαλῆ βάσιν, ἐφ' ἧς δύναται νὰ στηριχθῶσιν ἀδιασείστως αἱ περὶ ἑκάστου φιλοσοφικοῦ συστήματος γνώσεις, ἀλλ' ἔχει προσέτι ἐν τῷ πίνακι τῶν ὅρων καὶ τοῦ περιεχομένου τὴν ἱστορίαν ἑκάστης φιλοσοφικῆς ἐννοίας καθ' ἅπαντα τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα. Ἐν γένει δὲ οὐδὲν παρέλιπεν ὁ φιλόπονος μεταφραστὴς ἐξ ὅσων ἠδύναντο νὰ καταστήσωσι εὐχερῆ καὶ καρποφόρον τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Καθ' ὅσον ἡμεῖς τοὐλάχιστον γινώσκομεν εἶνε τὸ πρῶτον βιβλίον, ὅπερ βλέπομεν ἐν τοιαύτῃ ἐπιστημονικῇ τελειότητι παρ' ἡμῖν ἐκδεδομένον. Τὴν δ' ἀπόκτησιν αὐτοῦ κατέστησεν εὔωνον ἡ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νικοδήμου μεγαλοδωρία.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Τὸ ἑξῆς ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἐπιγραφῇ *ἐρωτήσεις ἄνευ ἀπαντήσεων.*

*

Λονδινεός τις ἐφημερίς, ἵνα ἐκτείνῃ τὸν κύκλον τῶν ἀναγνωστῶν της, προέτρεπε τοὺς ἀναγνώστας νὰ ἀποστέλλωσιν αὐτῇ ἐρωτήσεις, ὧν ὑπισχνεῖτο τὴν λύσιν. Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Ἑβδομάδος* παρέχομεν τινὰ τῶν ἀποσταλεισῶν ἐρωτήσεων εἰς ἃς ἡ ἀτυχὴς διεύθυνσις τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφημερίδος ἀμφιβάλλομεν ἂν ἠδυνήθη ν' ἀπαντήσῃ·

Πόσα δένδρα ἔχει σχίσει ὁ Γλάδστων καθ' ὅλον τὸν βίον του! Πῶς ὠνομάζετο ὁ πρῶτος κάτοικος τοῦ Πεκίνου! πόσους λίθους περιέχουσιν αἱ λιθόστρωτοι ὁδοὶ τοῦ Λονδίνου! Θέλουσιν ἀναστηθῇ οἱ νεκροὶ ὧν τὰ σώματα ἐκάησαν! Ποῖον τὸ μέγιστον βάθος τῆς ἄμμου τῆς ἐρήμου τῆς Σαχάρας! Πόσαι ὕελοι παραθύρων ὑπάρχουσιν ἐν Λονδίνῳ! Τίς ἦτο ὁ πρῶτος ὑποδηματοποιὸς Γουλιέλμου τοῦ Κατακτητοῦ! Κατὰ ποῖον βαθμὸν συγγενεύει ὁ Γλάδστων μὲ τὸν Κάιν καὶ Ἄβελ! Πόσοι κόχλακες ἐρρίφθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὸ τῶν παιδίων εἰς τὸ ῥυάκιον τοῦ κήπου Hyde! Πόσοι Ἄγγλοι Σμὶθ ἐγεννήθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1718! Ποῦ εὑρίσκονται τὰ ὀστᾶ τοῦ στρατηγοῦ Γόρδωνος τοῦ ἥρωος τοῦ Χαρτούμ! Πῶς ὠνομάζετο ἡ σιδηρόφωνος τῆς μάμμης τοῦ Ποντίου Πιλάτου! Τί γίνεται ἀπὸ τὴν βελόνην! κ.τ.λ.

— Δὲν μοῦ λές, βρὲ ἀδελφέ, τί θὰ 'πῇ *συνδυασμός;!*

— Νά . . . θὰ 'πῇ συντροφιὰ 'ποῦ ὁ καθένας δίνει στὸν σύντροφό του μαῦρα γιὰ νὰ πάρῃ ἄσπρα.

ΤΥΠΟΙΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ καὶ ΑΛ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ